

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

Förord

I serien Temarapporter presenteras resultat från olika ämnesområden inom befolknings- och välfärdsstatistiken. Utöver den officiella statistiken inom statistikområdet Befolkningens utbildning görs även tematiska undersökningar. Dessa undersökningar fördjupar den officiella statistiken om befolkningens utbildning eller belyser nya frågeställningar på området som är aktuella i samhällsdebatten.

Den här temarapporten presenterar en uppföljning av elever som gått ut årskurs 9 utan att bli behöriga till gymnasieskolans nationella program. Statistiken som redovisas är totalräknad och baseras på registerdata.

Syftet är dels att undersöka i vilken mån gymnasieskolan kan kompensera för bristande studieresultat i grundskolan, dels att se om etableringen på arbetsmarknaden och utbildningsnivån på längre sikt skiljer sig mellan de som var behöriga och de som var obehöriga till gymnasieskolans nationella program.

I denna rapport beskrivs hur det har gått för de elever som avslutade årskurs 9 vårterminerna 1998, 2003, 2008 och 2013. Dessa elever följs upp för att se vilka som senare slutför en gymnasieutbildning, vilka som går vidare med studier och vilka som är etablerade på arbetsmarknaden. I uppföljningen har fokus legat främst på avgångna från årskurs 9 vårterminen 1998 och eleverna har följts upp till och med år 2014.

Rapporten har utarbetats av Marit Jorsäter och Emma Snölija vid enheten för statistik om utbildning och arbete samt Göran Nordström och Charlotte Samuelsson vid enheten för social välfärdsstatistik.

Statistiska centralbyrån i maj 2018

Petra Otterblad Olausson
Avdelningschef

Katarina Wizell
Enhetschef

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	5
Inledning	7
1. Obehöriga till gymnasieskolan	9
1.1 Har vissa grupper större andel obehöriga?	10
1.2 Föräldrarnas situation har mycket stor betydelse	11
1.3 Relativt små skillnader mellan olika kommuntyper.....	13
1.4 Hur många har uppnått kraven för betyget Godkänt.....	14
2. Vägen genom gymnasieskolan	17
2.1 Nästan alla påbörjar gymnasieskolan.....	18
2.2 Alla som påbörjar gymnasieskolan slutför den inte.....	20
2.3 Elever som ej påbörjar gymnasieskolan	27
2.4 Betygen från årskurs 9.....	28
3. Studier efter grund- och gymnasieskola	31
3.1 Hur ser studiedeltagandet ut?	32
3.2 Många som slutfört gymnasieskolan läste på högskola	40
3.3 Komvux vanligt bland dem som ej slutfört gymnasieutbildning.....	41
3.4 Få av dem som ej påbörjade gymnasieskolan har studerat vidare.....	42
3.5 Utbildningsnivån år 2017 bland avgångna 1998	43
4. Etableringsprocessen	45
4.1 Etablering hos avgångna från årskurs 9 år 1998	47
Fakta om statistiken	57
Detta omfattar statistiken	57
Definitioner och förklaringar	58
Så görs statistiken	59
Statistikens tillförlitlighet	59
Bra att veta.....	60
In English	61
Summary	61

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

Sammanfattning

Denna rapport om obehöriga till gymnasieskolan beskriver hur elever från årskurs 9 går vidare till gymnasieskola, vidare studier samt sysselsättning.

De årskullar som har följts upp är elever som avslutat grundskolan åren 1998, 2003, 2008 och 2013. Störst fokus ligger på gruppen som avslutade grundskolan 1998, då det är denna grupp som är möjlig att följa under längst tidsperiod. Eleverna har följts upp till och med år 2014 samt år 2017 vad gäller utbildningsnivå.

De årskullar av elever som följs delas upp i:

- Elever som inte har uppnått grundläggande behörighet till gymnasieskolan – obehöriga
- Elever som har uppnått grundläggande behörighet till gymnasieskolan – behöriga

Obehöriga och behöriga elever grupperas därefter utifrån om de har:

- Slutfört sina gymnasiestudier inom fyra år
- Påbörjat, men inte slutfört sina gymnasiestudier inom fyra år
- Ej påbörjat sina gymnasiestudier inom fyra år

Antal som slutfört, påbörjat men ej slutfört och ej påbörjat gymnasieskolan efter behörighet till gymnasieskolan

Elever i årskurs 9 respektive år

	Obehöriga till gymnasieskolan				Behöriga till gymnasieskolan			
	1998	2003	2008	2013	1998	2003	2008	2013
Antal								
Slutfört gymnasieskolan	1 760	2 560	3 680	3 330	65 360	76 340	91 190	73 340
Ej slutfört gymnasieskolan	5 520	7 360	9 020	7 710	17 150	16 460	15 660	10 030
Ej påbörjat gymnasieskolan	430	530	380	370	260	290	140	260

Andel obehöriga till gymnasieskolan har ökat, men andelen som påbörjar gymnasieskolan har också ökat

Andelen obehöriga till gymnasieskolan efter år 9 har ökat över tid. En större andel pojkar är obehöriga till gymnasieskolan. Det gäller oavsett familjesituation, födelseland eller föräldrarnas utbildningsnivå. Särskilt hög andel obehöriga elever har den grupp, dock liten till antalet, som bor med en ensamstående förälder med högst en förgymnasial utbildning och som har ekonomiskt bistånd.

Nästan alla påbörjar gymnasieskolan oavsett behörighet eller bakgrund och den andelen har ökat något över tid. Av de obehöriga är det mellan 3–5 procent i de studerade årskullarna som inte påbörjar gymnasieskolan, men det handlar endast om några hundratals till antalet. Bland de behöriga påbörjar i stort sett samtliga gymnasieskolan.

De flesta slutför gymnasieskolan bland dem som var behöriga till gymnasieskolan medan de flesta som var obehöriga inte slutför gymnasieskolan inom fyra år efter

grundskolan. Det gäller såväl pojkar som flickor. Andelen som slutfört gymnasieskolan har dock ökat över tid för såväl behöriga som obehöriga.

De som var obehöriga deltog markant mindre i studier

Totalt sett var det en betydligt mindre andel av de obehöriga som deltog i studier efter avslutad grundskola och eventuell avslutad gymnasieskola jämfört med de behöriga. Det gällde oavsett hur lång tid efter avslutad grundskola som studerades, även om skillnaden mellan grupperna utjämnades något med tiden. Bland de obehöriga var Komvux den absolut vanligaste utbildningsformen och bland de behöriga var studier inom högskola och universitet det vanligaste. Av dem som aldrig påbörjade gymnasieskolan studerade få vidare. Generellt deltar kvinnor oftare i utbildningar för vuxna, det gäller både obehöriga och behöriga.

De som var behöriga till gymnasieskolan 1998 hade mycket oftare en avslutad eftergymnasial utbildning år 2017 än de obehöriga med slutförd gymnasieutbildning. Det gäller även om de som var behöriga inte avslutade sin gymnasieutbildning eller inte ens påbörjade sin gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan. Resultaten gällde både kvinnor och män.

Slutförd gymnasieskola ger högre grad av etablering på arbetsmarknaden

En slutförd gymnasieutbildning ger högre etableringsgrad på arbetsmarknaden. De som var obehöriga till gymnasieskolan och som inom fyra år slutförde gymnasiestudierna hade högre andel etablerade på arbetsmarknaden än de som var behöriga men ej slutförde gymnasieskolan.

Generellt är kvinnor i lägre utsträckning etablerade på arbetsmarknaden, vilket gäller även då en längre tid studeras. Det har många orsaker, men den snabba etableringen på arbetsmarknaden efter kort tid beror till viss del på att män oftare väljer ett yrkesförberedande gymnasieprogram där de får ett jobb. Kvinnor studerar oftare vidare vilket fördröjer inträdet och etableringen på arbetsmarknaden. Inom Komvux och högskola/universitet är kvinnor i majoritet.

Bland dem som ej slutförde gymnasiestudierna befann sig fler som varken arbetar eller studerar. De som varit obehöriga befann sig mycket oftare utanför arbetsmarknaden, även efter en längre tid. Kvinnor som var obehöriga till gymnasieskolan kvarstår i högre grad än män utanför arbetsmarknaden.

Inledning

Enligt skollagen (2010:800) ska grundskoleutbildningen bland annat utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. I praktiken gäller det att alla elever ska ha samma möjligheter att bli behöriga till något av de nationella programmen i gymnasieskolan.

Elevernas individuella förutsättningar och behov för att kunna klara av grundskolan och gymnasieskolan skiljer sig självklart åt. En viktig faktor för elevernas skolresultat är hemförhållandena. Har föräldrarna tiden, kunskapen och den egna erfarenheten av och motivation till studier har de givetvis mycket bättre möjligheter att hjälpa sina barn med skolarbetet.

Enligt en ny läroplan som sattes i verket 1994 ersattes det relativa betygssystemet med det målrelaterade betygssystemet. Det innebar att vissa kunskapsmål sattes upp för att bli godkänd och därmed behörig till gymnasieskolans nationella program. Tidigare när betygen var relativa avgjorde i första hand konkurrensen om platserna om man skulle bli antagen till en viss gymnasieutbildning.

Vårterminen 1998, fyra år efter införandet av de nya betygen, går den första årskullen ut från årskurs 9 i vår studie, där fokus ligger på de elever som är obehöriga till gymnasieskolan. I den här rapporten har vi i första hand följt denna årgång genom gymnasieskolan och vidare till studier och arbete fram till och med 2014, 16 år senare. Som jämförelse ingår även avgångna elever från årskurs 9 åren 2003, 2008 och 2013 men de följs inte upp i lika stor utsträckning.

En annan indelningsgrund har lagts till för att nyansera skillnaden mellan obehöriga och behöriga till gymnasieskolan. I redovisningen indelas obehöriga och behöriga även efter om man har

- Slutfört sina gymnasiestudier inom fyra år efter avslutad grundskola
- Påbörjat men ej slutfört sina gymnasiestudier inom fyra år efter avslutad grundskola
- Ej påbörjat gymnasiestudier inom fyra år efter avslutad grundskola

Syftet är dels att undersöka i vilken mån gymnasieskolan kan kompensera för bristande resultat i grundskolan och dels att se om etableringen på arbetsmarknaden och övergången till vidare studier på längre sikt skiljer sig mellan de som var behöriga och de som var obehöriga till gymnasieskolans nationella program. Frågorna är komplexa och det finns inga enkla svar då många faktorer påverkar studieresultaten i grund- och gymnasieskolan. Vi ska i denna studie försöka svara på om etablering på arbetsmarknaden och utbildningsnivå på längre sikt skiljer sig mellan de som var behöriga respektive obehöriga med hänsyn tagen till resultat i gymnasieskolan enligt ovan.

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

1. Obehöriga till gymnasieskolan

I det här kapitlet beskrivs hur elevgrupperna ser ut i årskurs 9 och de som är obehöriga till gymnasieskolan jämförs med de som är behöriga. De avgångselever som beskrivs avser avgångna från årskurs 9 åren 1998, 2003, 2008 respektive 2013.

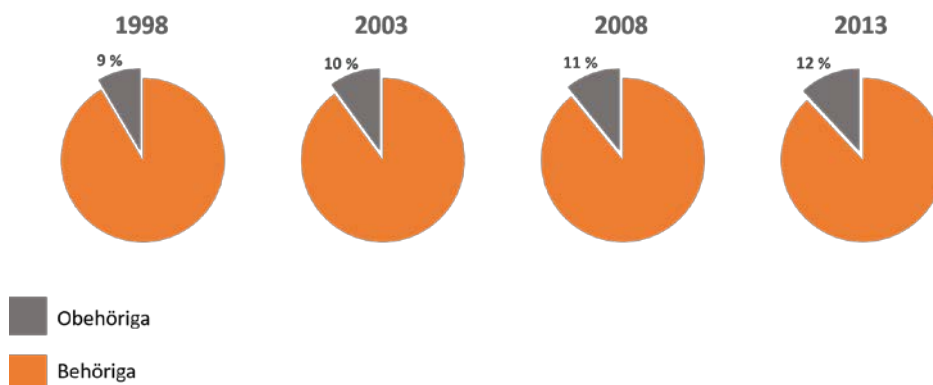
Före 2011 års gymnasiereform var de elever som hade minst betyget Godkänt i matematik, engelska och svenska eller svenska som andraspråk behöriga till gymnasieskolans nationella program. Från och med höstterminen 2011 gäller nya behörighetskrav för att vara behörig till ett nationellt program. I denna rapport grundar sig statistikredovisningen av obehöriga till gymnasieskolan på det tidigare antagningskravet för samtliga fyra årskullar för att skapa jämförbarhet över tid.

Det är också viktigt att komma ihåg att de grupper som har högst andel obehöriga elever också är en ganska liten del av den totala populationen.

- Andelen obehöriga till gymnasieskolan har ökat.
- Fler pojkar är obehöriga till gymnasieskolan.
- Föräldrarnas situation har mycket stor betydelse, många faktorer spelar in, men i första hand föräldrarnas utbildningsnivå.
- De som invandrat vid en högre ålder har högre andel obehöriga.
- Flest elever saknar godkänt betyg i matematik.

Andel obehöriga och behöriga till gymnasieskolan

Elever i årskurs 9 respektive år

Antal obehöriga och behöriga till gymnasieskolan

Elever i årskurs 9 respektive år

	1998	2003	2008	2013
Obehöriga	7 720	10 440	13 080	11 410
Behöriga	82 770	93 090	106 980	83 630

1.1 Har vissa grupper större andel obehöriga?

Skolan har en viktig roll där alla elever ska ha samma chans att gå igenom grundskolan oavsett var man bor i Sverige och oavsett vilket stöd föräldrarna kan ge. Elevens framgång i skolan ska idealt sett inte påverkas av föräldrarnas möjlighet och tid att hjälpa sina barn med exempelvis läxläsning hemma. Det här har länge varit ett viktigt politiskt mål i Sverige men det har också länge varit tydligt att detta inte gäller för alla. Andelen obehöriga skiljer istället stort mellan elever med olika bakgrund. För de årskullar som ingår i den här rapporten har andelen som är obehöriga till gymnasieskolan ökat gradvis.

Figur 1.1.1

Andel obehöriga till gymnasieskolan

Avgångna elever i årskurs 9 vårterminen respektive år

Procent

	1998	2003	2008	2013
Totalt	9	10	11	12
Kön				
Pojkar	10	11	12	13
Flickor	7	9	10	11
Familjetyp				
Ingår i familj med båda föräldrar sammanboende	7	8	9	9
Ingår i familj där förälder är ensamstående	14	16	16	17
Eleven bor i eget hushåll	24	28	36	67
Födelseland				
Född i Sverige, båda föräldrarna födda i Sverige	7	8	9	8
Född i Sverige, en förälder född utomlands	8	10	11	10
Född i Sverige, båda föräldrarna födda utomlands	14	15	15	14
Född utomlands, invandrat i 0-6 års ålder	13	14	15	13
Född utomlands, invandrat i 7-11 års ålder	19	23	28	27
Född utomlands, invandrat i 12 års ålder eller äldre	47	59	62	68
Ekonomiskt bistånd i familjen				
Ej erhållit ekonomiskt bistånd	6	8	9	9
Någon av föräldrarna har erhållit ekonomiskt bistånd	25	32	36	38
Högsta utbildning hos föräldrarna				
Förgymnasial utbildning	20	26	33	43
Gymnasial utbildning	10	13	14	15
Eftergymnasial utbildning	3	4	5	5

Större andel pojkar är obehöriga till gymnasieskolan

Den stora och genomgående skillnaden i grundskolan är att skillnaden mellan flickor och pojkar är tydlig och konstant över åren. Andelen pojkar är betydligt högre bland dem som blir obehöriga till gymnasieskolans nationella program. Den större andelen pojkar gäller i stort sett oavsett föräldrarnas bakgrund, både vad gäller utbildning och födelseland. Det gäller också oavsett om en elev är född i Sverige eller utomlands eller vid vilken ålder en elev som är född utomlands har invandrat.

1.2 Föräldrarnas situation har mycket stor betydelse

Förutom skillnaden mellan flickor och pojkar har föräldrarnas bakgrund en stor betydelse. De allra flesta inom gruppen obehöriga elever har föräldrar med en förgymnasial eller gymnasial utbildningsbakgrund. I gruppen behöriga elever har de allra flesta en gymnasial eller eftergymnasial utbildningsbakgrund. De elever som är obehöriga bor även betydligt oftare med en ensamstående förälder.

En ensamstående förälder har oftare behov av ekonomiskt bistånd, det gäller i ännu högre grad när den ensamstående föräldern har en förgymnasial utbildning som högsta utbildning. Det visar sig tydligt att skillnaderna mellan de som har "bättre" respektive "sämre" kombinerade förutsättningar är mycket stora. Man behöver dock komma ihåg att de med bättre förutsättningar är väldigt många, och de med bra förutsättningar är nästan alla till antalet. Det är ett fåtal med sämre förutsättningar, men som också löper en mycket större risk att bli obehöriga till gymnasieskolan och därigenom i större utsträckning riskerar att hamna utanför gymnasieskolesystemet.

Figur 1.2.1

Obehöriga till gymnasieskolan med "bättre" respektive "sämre" förutsättningar 1998 och 2013

Elever i årskurs 9 de respektive åren

Procent

	1998		2013			
	Samtliga	därav obehöriga	Samtliga	därav obehöriga	Antal	Andel
		Antal	Andel	Antal	Andel	
Elev bor med förälder med högst en förgymnasial utbildning, är ensamstående och har ekonomiskt bistånd						
Pojkar	630	240	38	520	310	58
Flickor	600	190	32	500	280	57
Elev bor med föräldrar med en eftergymnasial utbildning, är samboende och har ej ekonomiskt bistånd						
Pojkar	13 990	290	2	17 990	740	4
Flickor	12 720	170	1	16 900	500	3

Högre andel behöriga bland elever med högutbildade föräldrar

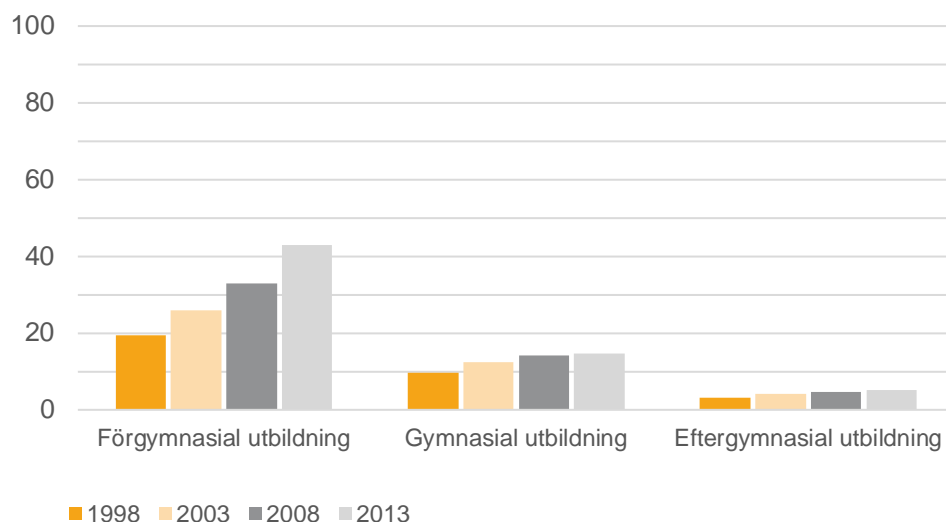
Det är en betydande skillnad mellan andelen obehöriga elever beroende på vilken utbildning deras föräldrar har. Andelen obehöriga bland elever med föräldrar med högst en förgymnasial utbildningsnivå var som lägst med 20 procent 1998 och högst med 43 procent 2013. Andelen bland elever där föräldrarna hade en eftergymnasial utbildningsnivå var lägst 1998 med 3 procent och högst 2008 och 2013 med 5 procent.

Figur 1.2.2

Andel obehöriga till gymnasieskolan efter föräldrarnas utbildningsnivå

Elever i årskurs 9 respektive år

Procent

Fler obehöriga elever med en ensamstående förälder

Skillnaden mellan andelen obehöriga är också märkbar beroende på boendesituationen. Det är ungefär dubbelt så vanligt bland elever som bor med en ensamstående förälder att vara obehöriga till gymnasieskolan jämfört med barn som bor i en familj med två gifta eller samboende vuxna.

Andelen obehöriga bland elever med föräldrar som har högst en förgymnasial utbildning har fördubblats mellan de undersökta åren, både för elever med gifta eller samboende föräldrar och för elever med ensamstående föräldrar.

Figur 1.2.3

Andel obehöriga till gymnasieskolan efter familjetyp och föräldrarnas utbildningsnivå

Elever i årskurs 9 respektive år

Procent

	1998	2003	2008	2013
Gifta eller samboende föräldrar				
Förgymnasial utbildning	17	24	31	40
Gymnasial utbildning	8	10	12	12
Eftergymnasial utbildning	2	3	4	4
Ensamstående föräldrar				
Förgymnasial utbildning	24	31	38	46
Gymnasial utbildning	15	18	19	19
Eftergymnasial utbildning	6	7	8	8

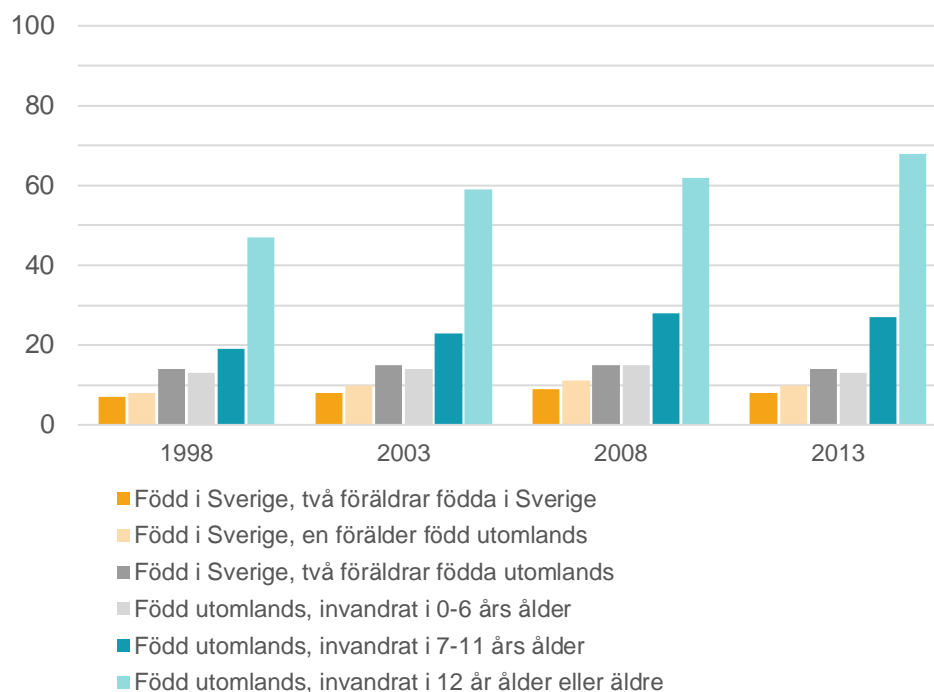
De som invandrat vid en högre ålder har en hög andel obehöriga

Ytterligare en faktor som påverkar andelen obehöriga är om eleven har svensk eller utländsk bakgrund. Det finns även en skillnad bland dem som har föräldrar som är födda utomlands eller om eleven själv är född utomlands. Tydligt är att elever som invandrat någon gång under skolåldern har en större andel obehöriga. Den allra tydligaste skillnaden ligger, inte oväntat, bland dem som invandrat någon gång efter 11 års ålder. Ju äldre man är desto svårare är det att i grundskolan både lära sig det svenska språket och samtidigt uppfylla kraven i skolämnen på en högre nivå.

Figur 1.2.4

Andel obehöriga till gymnasieskolan efter inrikes/utrikes födda och vistelsetid i Sverige

Elever i årskurs 9 respektive år
Procent

1.3 Relativt små skillnader mellan olika kommuntyper

Det ska heller inte spela någon roll var i Sverige man bor. Förutsättningarna att klara av grundskolan ska vara lika bra överallt, oavsett om det är en skola i ett storstadsområde, i en glesbygdskommun eller en förortskommun. Statistiken över dessa fyra årgångar visar att det är relativt liten skillnad mellan olika typer av kommuner. Andelen obehöriga har ökat i samtliga kommuntyper utom i *Förortskommuner*, som är i stort sett oförändrad mellan åren. Skillnaden mellan de olika kommuntyperna med avseende på andel obehöriga är något större för 2013 jämfört med 1998. Det kan sedan även finnas skillnader inom kommuner, dessa studeras inte i denna rapport.

Observera att figuren nedan är förstordad i den meningen att andelarna endast går upp till 20 procent. Det innebär att skillnaderna i procentandelar kan se större ut, men det gör också att skillnaderna framträder tydligare.

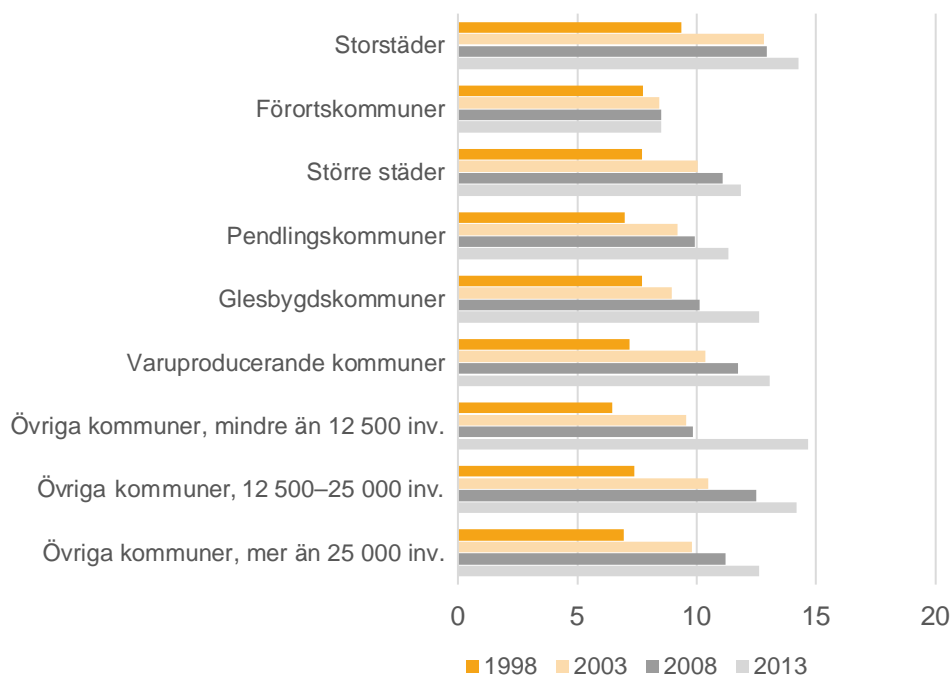
Kommuner med mindre än 12 500 invånare har ökat sin andel obehöriga från 6 procent 1998 till 15 procent 2013. Då är det viktigt att komma ihåg att antalet elever i årskurs 9 i dessa kommuner rör sig runt 200-400 i antal. Variationer på enskilda individer påverkar därmed genomsnittet mycket mer i dessa fall.

Figur 1.3.1

Andel obehöriga elever till gymnasieskolan efter typ av kommun

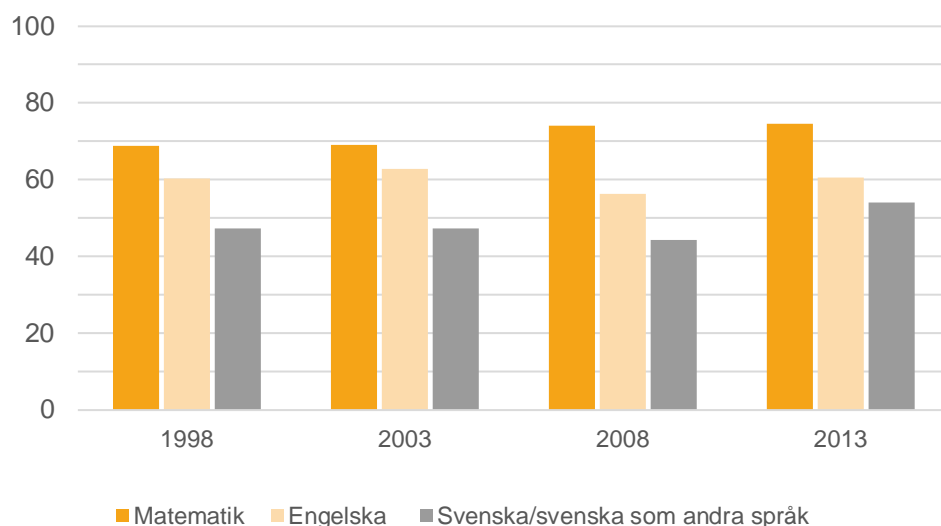
Elever i årskurs 9 respektive år

Procent

1.4 Hur många har uppnått kraven för betyget Godkänt**Flest elever har underkänt i matematik**

För att bli behörig till gymnasieskolan innan 2011 krävdes minst betyget Godkänt i svenska, matematik och engelska. Bland dem som inte blivit behöriga till gymnasieskolan var det vanligast att eleverna inte uppnått målen för betyget Godkänd i matematik. Engelska var det näst vanligaste och därefter svenska eller svenska som andraspråk. Det gäller samtliga år. Betyget Godkänt motsvarar betyget E som började användas från och med 2011.

Figur 1.3.2

Obehöriga som inte uppnått kraven i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråkObehöriga elever i årskurs 9 respektive år
Procent

En del saknar ett godkänt betyg inom fler än ett av dessa ämnen men ämnet matematik har, särskilt under de senare åren, en särställning. De flesta som är obehöriga saknar betyget Godkänt i alla tre ämnena matematik, engelska och svenska/svenska som andraspråk. Men inte så långt därefter har en ganska hög andel obehöriga elever betyget *Icke godkänt* endast i matematik.

Här ser man också en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor som i första hand gäller matematiken. Flickor har betydligt oftare betyget *Icke godkänt* i matematik medan pojkar oftare har betyget *Icke godkänt* i svenska.

Figur 1.3.3

Obehöriga som inte uppnått kraven i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråkObehöriga elever i årskurs 9 respektive år
Procent

	1998		2003		2008		2013	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Ej godkända betyg i:								
Matematik, Engelska och Svenska	33	32	36	32	34	29	36	30
Matematik	17	29	17	28	22	34	21	32
Engelska	16	13	15	15	13	14	12	14
Matematik och Engelska	9	13	7	14	8	12	5	11
Matematik och Svenska	8	6	8	5	10	4	10	5
Engelska och Svenska	9	3	9	5	7	4	8	5
Svenska	8	3	7	3	7	2	8	3
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

Meritvärdet har generellt ökat

Meritvärde

Genomsnittligt meritvärde beräknas för de elever som har minst ett godkänt betyg, dvs lägst betyg E i ett ämne, lägst meritpoäng 10. Betygstegen A, B, C, D, E omvandlas till poängen 20, 17,5, 15, 12,5, 10. Ej godkänt betyg, F är 0 poäng.

Det genomsnittliga meritvärdet beräknades fram till och med läsåret 2013/14 utifrån summan av elevens 16 bästa ämnen. Max för meritvärdet är 320 poäng.

Det genomsnittliga meritvärdet har ökat mellan 1998 och 2013. Ökningen är tydligast bland elever som är behöriga till gymnasieskolan, där det genomsnittliga meritvärdet har ökat för varje årgång som granskas. För obehöriga elever syns också en ökning men inte en fullt lika stor. Generellt har flickor ett högre meritvärde än pojkar. Det gäller för alla år och det gäller för elever som är såväl behöriga som obehöriga till gymnasieskolan.

Figur 1.3.4

Genomsnittligt meritvärde efter kön

Meritvärde hos elever i årskurs 9 respektive år
Procent

	Obehöriga		Behöriga	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
1998	91	93	200	219
2003	87	92	207	226
2008	92	101	212	233
2013	96	107	217	237

En faktor som ofta diskuterats är att betygsnivån har ökat beroende på konkurrens mellan skolor, betygsinflation. Betygsinflation kan kort beskrivas som att betygen blir allt högre utan att detta motsvaras av att de faktiska kunskaperna ökat. Det har dock varit svårt att objektivt mäta om det faktiskt har skett en betygsinflation och det finns ingen samlad slutsats kring detta. Skolverket har i sin rapport *Betygens värde: En analys av hur konkurrens påverkar betygsättningen vid svenska skolor* bland annat jämfört skillnaderna mellan prestationer på nationella prov och betygsättning. Skolverket har också jämfört ämnen som har nationella prov och ämnen som inte har nationella prov. Studiens resultat indikerar att skillnaderna mellan kommunala skolor och fristående skolor är "försumbara" gällande hur generösa lärarna är i betygsättningen.

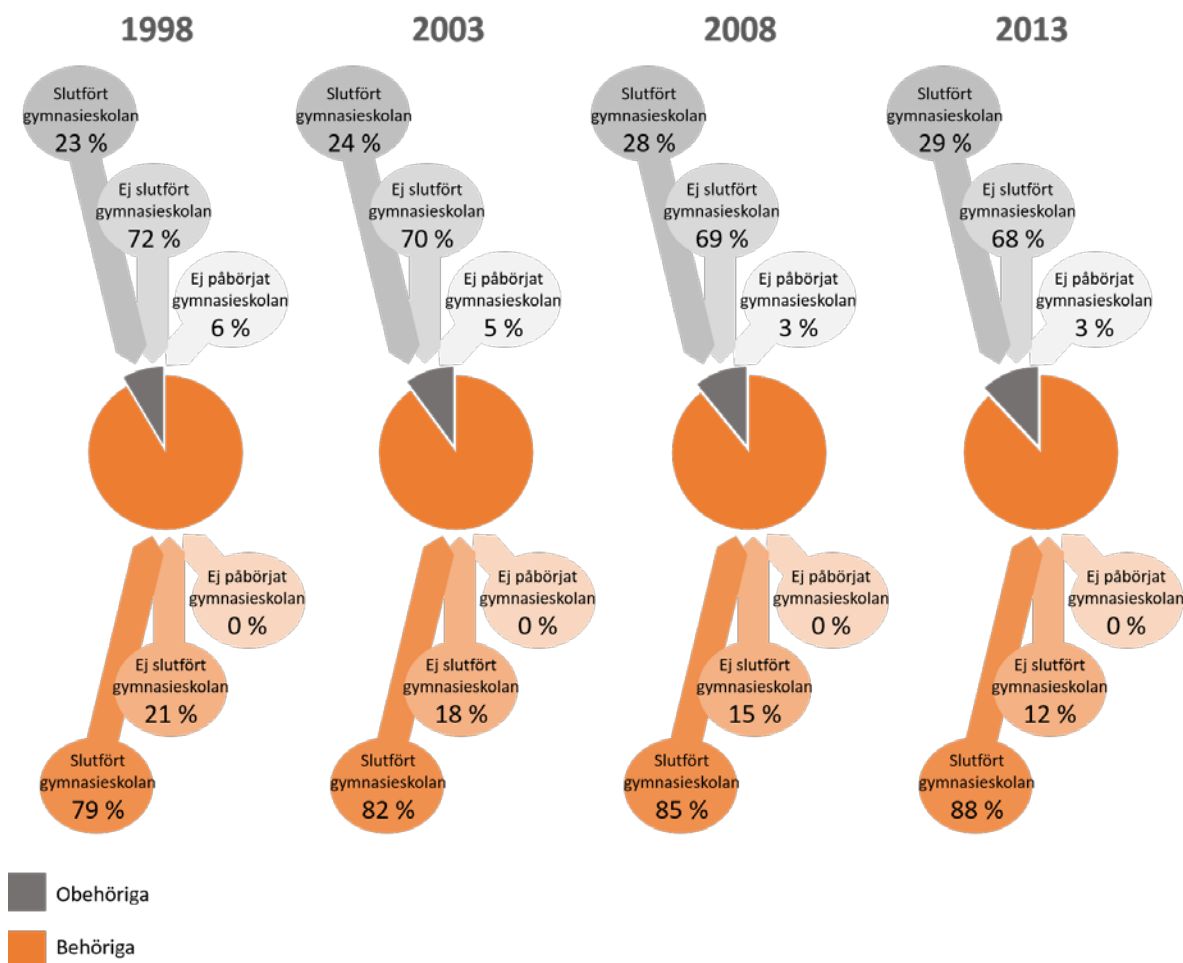
2. Vägen genom gymnasieskolan

Detta kapitel handlar om i vilken utsträckning avgångselever från årskurs 9 åren 1998, 2003, 2008 och 2013 dels påbörjat, dels slutfört en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolans slut. Det är framför allt elever som var obehöriga till gymnasieskolans nationella program som står i fokus för redovisningen.

Före 2011 års gymnasiereform hade de elever som inte uppnått behörighet till gymnasieskolans nationella program möjlighet till vidareutbildning genom gymnasieskolans individuella program (IV), utformat efter elevens särskilda behov. Genom den nya läroplanen påbörjade obehöriga elever från och med höstterminen 2011 något av fem introduktionsprogram (IM) vars mål är att förbereda eleven antingen för ett nationellt program, för arbetsmarknaden eller för någon annan utbildning, t.ex. på en folkhögskola.

- Nästan alla påbörjar gymnasieskolan oavsett bakgrund, men andelen är något lägre bland dem som är obehöriga.
- Bland de obehöriga till gymnasieskolan slutförde de flesta inte gymnasieskolan inom 4 år.
- Andelen som slutfört gymnasiestudierna har ökat över tid för såväl behöriga som obehöriga.

Hur gick det i gymnasieskolan bland dem som var obehöriga och behöriga?
Elever i årskurs 9 respektive år och eventuella gymnasiestudier inom 4 år

Antal som slutfört, påbörjat men ej slutfört och ej påbörjat gymnasieskolan efter behörighet till gymnasieskolan

Elever i årskurs 9 respektive år

	Obehöriga till gymnasieskolan				Behöriga till gymnasieskolan			
	1998	2003	2008	2013	1998	2003	2008	2013
Antal								
Slutfört gymnasieskolan	1 760	2 560	3 680	3 330	65 360	76 340	91 190	73 340
Ej slutfört gymnasieskolan	5 520	7 360	9 020	7 710	17 150	16 460	15 660	10 030
Ej påbörjat gymnasieskolan	430	530	380	370	260	290	140	260

Vägen genom gymnasieskolan beskrivs i rapporten genom följande grupper:**Slutfört gymnasieskolan**

Avser avgångselever från årskurs 9 som inom fyra år efter grundskolans slut både påbörjar och slutför en gymnasieutbildning med slutbetyg, examen eller studiebevis med minst 2 500 betygssatta poäng. De som börjar läsa inom ett år efter grundskolan påbörjar gymnasieskolan på höstterminen samma år som eleven avslutade årskurs 9.

Påbörjat men ej slutfört gymnasieskolan

Avser avgångselever från årskurs 9 som inom fyra år efter grundskolans slut är registrerade inom gymnasieskolan, men som under denna period inte slutfört gymnasiestudierna med slutbetyg, examen eller studiebevis med minst 2 500 betygssatta poäng. De som börjar läsa inom ett år efter grundskolan påbörjar gymnasieskolan på höstterminen samma år som eleven avslutade årskurs 9.

Ej påbörjat gymnasieskolan

Avser avgångselever från årskurs 9 som inom fyra år efter grundskolans slut inte har varit registrerad inom gymnasieskolan.

2.1 Nästan alla påbörjar gymnasieskolan

Ett av målen idag är att alla unga ska påbörja och avsluta en gymnasieutbildning. Gymnasieskolan är inte obligatorisk men i praktiken behöver man nästan alltid ha genomgått gymnasieskola för såväl vidare studier som för att få ett arbete. Efter avslutad grundskoleutbildning påbörjar idag nästan alla sina studier i gymnasieskolan, och de flesta slutför också sin gymnasieutbildning.

Nästan alla avgångselever från årskurs 9 påbörjade gymnasieskolan inom fyra år efter att de hade avslutat grundskolan och här är skillnaden liten mellan de som var obehöriga eller behöriga till gymnasieskolans nationella program. Bland avgångseleverna som var obehöriga till de nationella programmen har andelen elever som påbörjat gymnasieskolan ökat – från 94 till 97 procent – under de studerade åren. Bland avgångselever som var behöriga fortsatte nästan alla sina studier på gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan.

Figur 2.1.1

Andel elever som påbörjar gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

	1998	2003	2008	2013
Pojkar				
Obehöriga	93,9	94,4	96,7	96,7
Behöriga	99,6	99,6	99,8	99,7
Flickor				
Obehöriga	95,3	95,7	97,6	96,9
Behöriga	99,8	99,7	99,9	99,7

Liten skillnad mellan flickor och pojkar bland obehöriga som påbörjar gymnasieskolan

Bland de obehöriga avgångseleverna från årskurs 9 var det en något högre andel flickor än pojkar som påbörjade gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan. Den här skillnaden mellan flickor och pojkar har dessutom minskat under de studerade åren. Av de obehöriga avgångseleverna från årskurs 9 år 1998 påbörjade 95 procent av flickorna jämfört med 94 procent av pojkarna gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan. Motsvarande andelar bland de obehöriga avgångseleverna från årskurs 9 år 2013 var ungefär 97 procent både bland flickor och bland pojkar.

Den ökade andelen obehöriga elever som påbörjat gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan under de studerade åren återfinns således bland såväl flickor som pojkar.

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar till en viss grad

Under alla de studerade åren var det något vanligare att obehöriga elever påbörjade gymnasieskolan om de hade minst en förälder med eftergymnasial utbildning jämfört med om föräldrarnas högsta avslutade utbildning var förgymnasial. Denna skillnad mellan obehöriga elever var störst bland dem som avslutade årskurs 9 år 2003. Bland avgångseleverna från årskurs 9 år 2003 påbörjade 92 procent av de obehöriga eleverna, vars föräldrar hade förgymnasial utbildning, gymnasieskolan inom fyra år. Det kan jämföras med 96 procent i motsvarande elevgrupp som hade minst en förälder med eftergymnasial utbildning.

Den ökade andelen obehöriga elever som påbörjat gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan under de studerade åren återfinns i alla de tre elevgrupperna baserat på föräldrarnas utbildningsnivå. Bland obehöriga elever vars föräldrar hade förgymnasial utbildning har andelen som påbörjat gymnasieskolan ökat från 93 till 96 procent. Bland obehöriga elever med minst en förälder med eftergymnasial utbildning har motsvarande andel ökat från 95 till 97 procent.

Om man är född i Sverige eller ej påverkar i mindre grad

Skillnaden mellan obehöriga inrikes födda och obehöriga utrikes födda som har påbörjat gymnasieskolan har minskat under de studerade åren. Bland avgångseleverna från årskurs 9 år 1998, som var obehöriga, påbörjade 96 procent

av de utrikes födda och 94 procent av de inrikes födda gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan. Bland avgångseleverna från årskurs 9 år 2013 är motsvarande andel 97 procent både bland utrikes och inrikes födda elever som var obehöriga till gymnasieskolans nationella program.

Den ökade andelen obehöriga elever som påbörjat gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan under de studerade åren återfinns således bland såväl utrikes som inrikes födda elever.

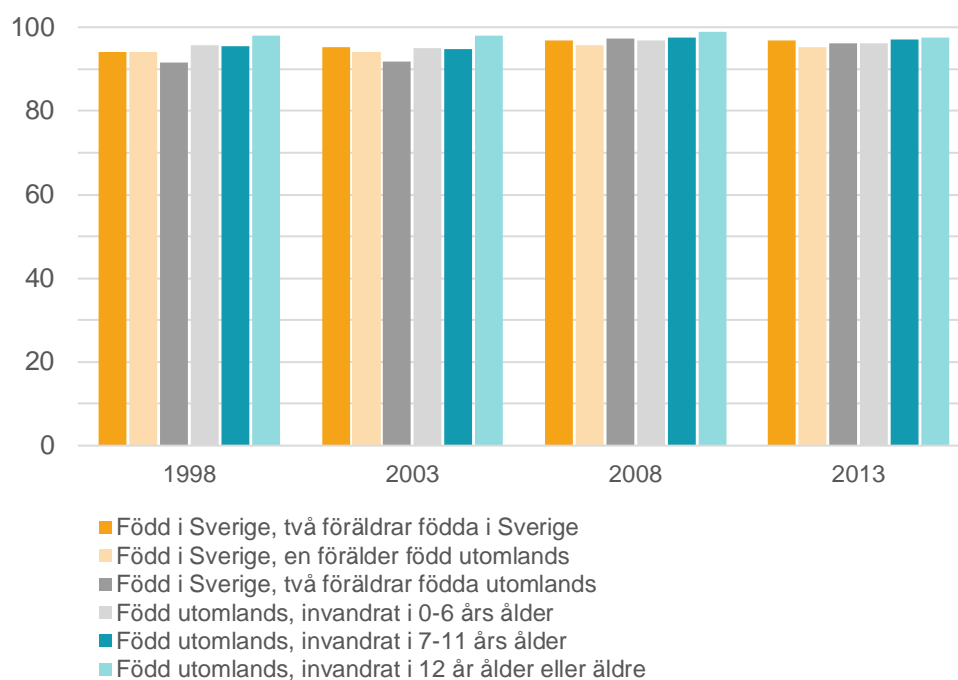
En uppdelning av de utrikes födda avgångseleverna, som var obehöriga till gymnasieskolans nationella program, efter vid vilken ålder de kom till Sverige visar att det har varit något vanligare att påbörja gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan bland dem som kommit till Sverige efter 11 års ålder än bland övriga utrikes födda elever. Skillnaden, som är marginell, kan bero på skälen till att de är obehöriga. Är språket det främsta skälet till att vara obehörig så påbörjar de troligen programmet med språkinträdning på gymnasieskolan.

Figur 2.1.2

Obehöriga elever som påbörjar gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan efter inrikes/utrikes född och vistelsetid i Sverige

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

2.2 Alla som påbörjar gymnasieskolan slutför den inte

Som redan konstaterats påbörjade nästan alla avgångselever från årskurs 9, behöriga såväl som obehöriga, gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan under den studerade perioden. Bland obehöriga avgångselever var det dock en majoritet som inte slutförde sin utbildning på gymnasieskolan. Fyra av fem – 80 procent – i denna elevgrupp slutförde inte sina gymnasiestudier inom fyra år efter grundskolans slut jämfört med 22 procent bland behöriga. Samma mönster återkommer för de obehöriga avgångseleverna från årskurs 9 åren 2003, 2008 och

2013. Motsvarande andel för behöriga avgångselever från årskurs 9 de övriga åren är lägre och varierar mellan 12–18 procent.

Andelen som slutför gymnasieskolan har ökat

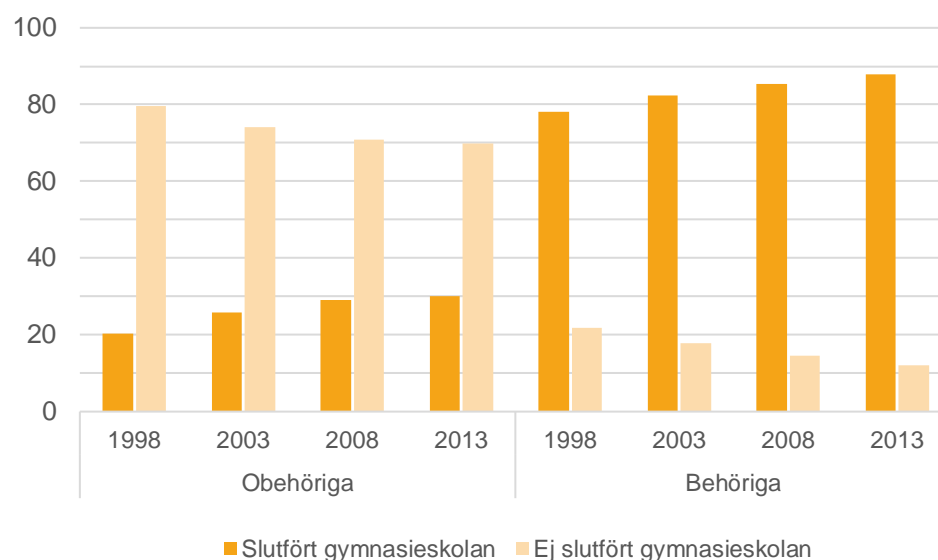
Andelen av dem som påbörjade gymnasieskolan och som inom fyra år efter grundskolans slut slutfört sina gymnasiestudier har ökat över tid bland såväl behöriga som obehöriga för varje studerad avgångselevgrupp. Bland behöriga elever har andelen som avslutat en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan ökat från 78 till 88 procent under den studerade perioden. Även i gruppen obehöriga elever återfinns en ökning under samma period, från 20 till 30 procent.

Figur 2.2.1

Elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

Ökad andel som slutför gymnasieskolan bland både flickor och pojkar

Den ökade andelen som slutför gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan återfinns bland såväl behöriga som obehöriga flickor och pojkar.

Under de studerade åren är det vanligare att flickor än pojkar som är behöriga till de nationella programmen slutför gymnasieskolan. Skillnaderna mellan flickor och pojkar i detta avseende har dock minskat under den studerade perioden. Bland de behöriga avgångseleverna från årskurs 9 år 1998, som påbörjade gymnasieskolan, var det 81 procent av flickorna och 75 procent av pojkarna som slutförde sina gymnasiestudier med slutbetyg eller motsvarande inom fyra år efter grundskolan. Motsvarande andelar i gruppen behöriga avgångselever från årskurs 9 år 2013 var 89 procent av flickorna och 87 procent av pojkarna.

Bland avgångseleverna från årskurs 9 åren 1998 och 2003, som var obehöriga och påbörjade gymnasieskolan, var det något vanligare att pojkar än flickor slutförde gymnasieskolan. Motsvarande resultat bland avgångseleverna från årskurs 9 år

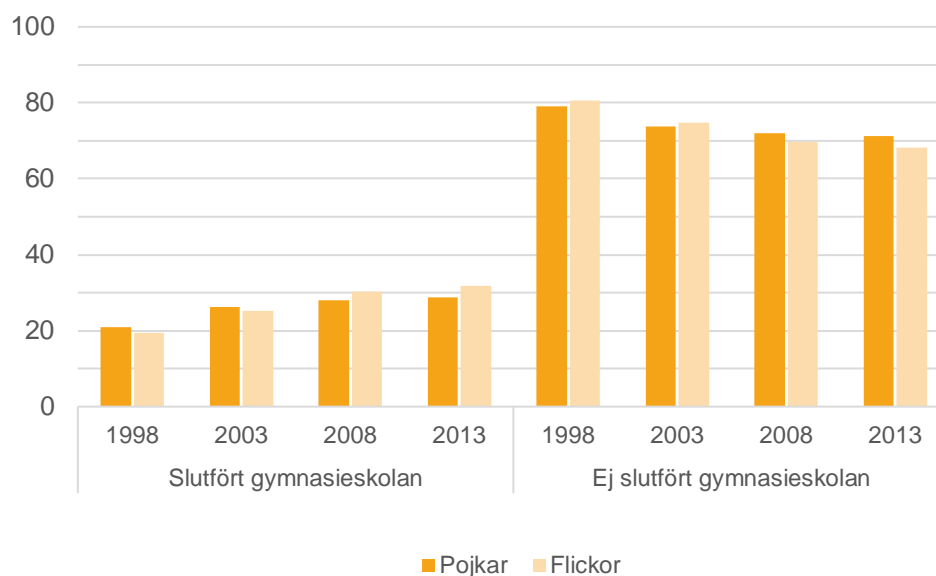
2008 och 2013 var det omvända, det var en större andel flickor än pojkar som slutförde en gymnasieutbildning.

Figur 2.2.2

Obehöriga elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter kön

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

Utrikes födda slutför gymnasieskolan i lägre utsträckning

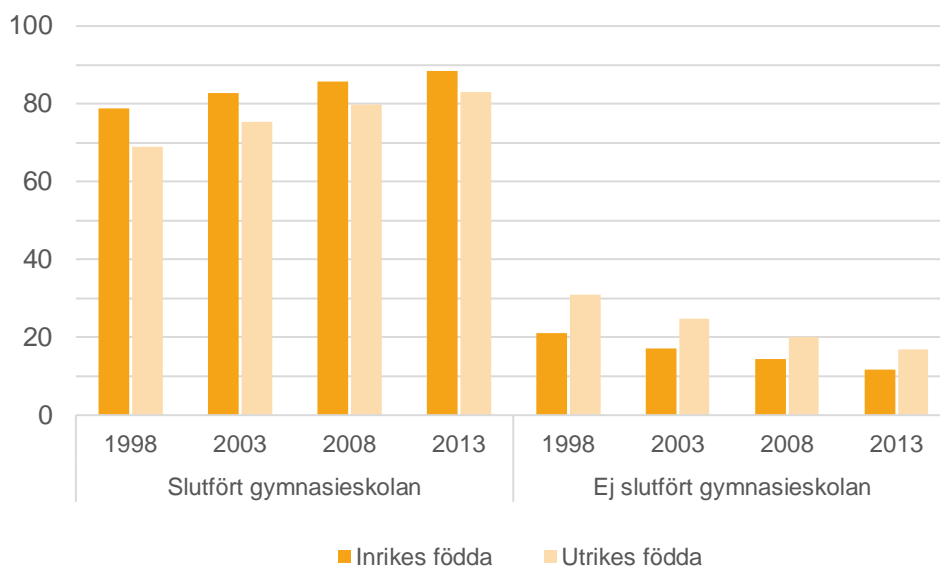
I samtliga studerade grupper med avgångselever från årskurs 9, som var behöriga till de nationella programmen, var det vanligare att inrikes än utrikes födda slutförde gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan. Samma mönster återfinns bland de obehöriga avgångseleverna, undantaget avgångseleverna från årskurs 9 år 1998 då det istället var en högre andel bland de utrikes än de inrikes födda som slutförde gymnasieskolan inom denna period.

Andelen elever som inom fyra år efter grundskolan påbörjat och slutfört en gymnasieutbildning har ökat under den studerade perioden bland såväl inrikes som utrikes födda elever. Procentuellt sett har den största ökningen skett bland obehöriga, inrikes födda elever. I denna grupp har andelen som slutfört en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan ökat från 20 till 32 procent under den studerade perioden.

Figur 2.2.3

Behöriga elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter inrikes/utrikes född
Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

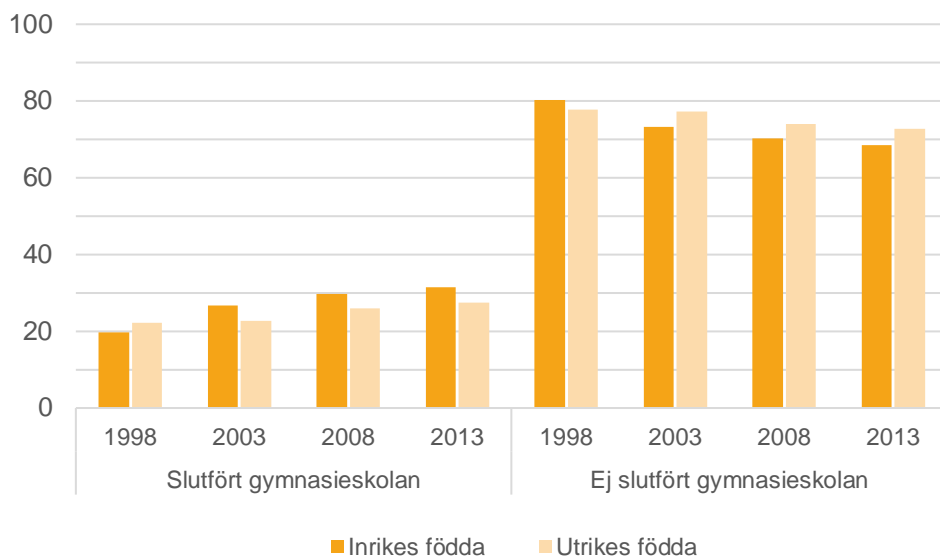
Procent

Figur 2.2.4

Obehöriga elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter inrikes/utrikes född
Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

Mönstret som visats ovan, med en ökande andel elever som inom fyra år efter grundskolan har avslutat en gymnasieutbildning, återkommer hos utrikes födda som var behöriga till gymnasieskolan. Samma mönster omfattar även obehöriga utrikes födda elever som var yngre än 7 år när de kom till Sverige.

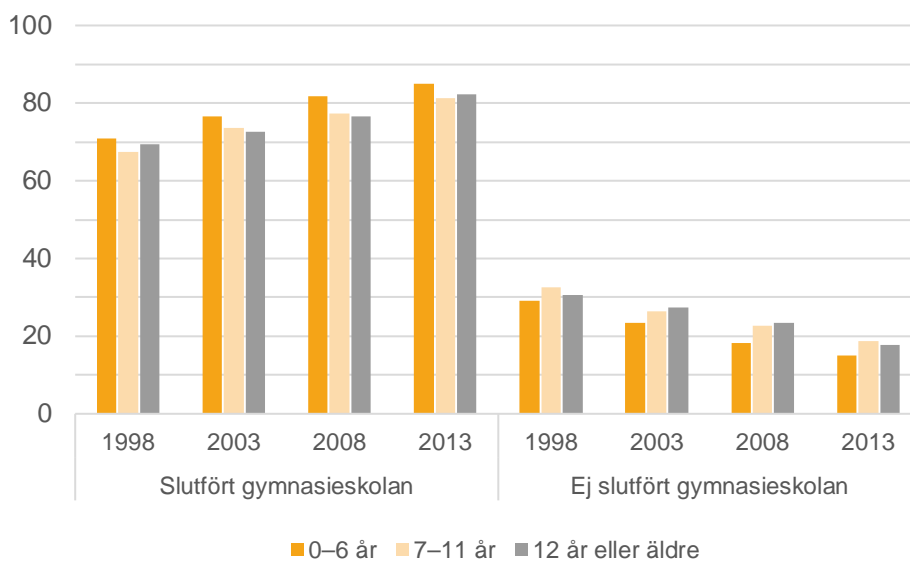
Bland de obehöriga, utrikes födda avgångseleverna från årskurs 9 år 1998 var det 18 procent som fullföljde en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan

bland dem som kom till Sverige före 7 års ålder. Motsvarande andel bland dem som kom till Sverige efter 11 års ålder var 24 procent.

Figur 2.2.5

Behöriga elever bland utrikes födda som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter ålder vid invandring

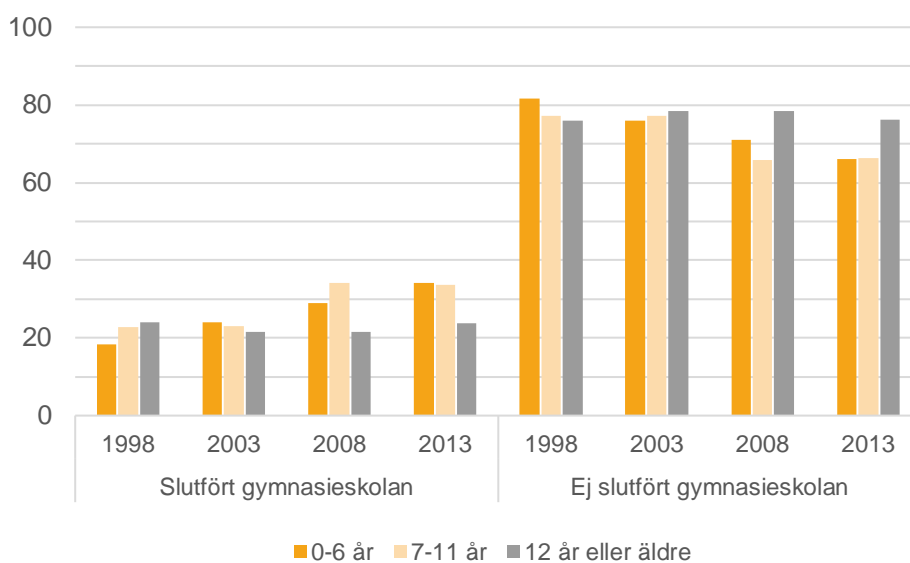
Elever som avslutat årskurs 9 respektive år
Procent

Figur 2.2.6

Obehöriga elever bland utrikes födda som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter ålder vid invandring

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år
Procent

Högre andel som slutför sin gymnasieutbildning bland elever med högt utbildade föräldrar

Avgångselever från årskurs 9 med minst en förälder med eftergymnasial utbildning slutförde i större utsträckning gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan än de elever vars föräldrars högsta avslutade utbildning var förgymnasial. Detta mönster återfinns för alla de studerade åren, för såväl behöriga som obehöriga, för flickor såväl som för pojkar liksom för inrikes som utrikes födda.

Mönstret med en ökande andel som slutför gymnasieskolan återfinns bland de studerade elevgrupperna oavsett föräldrarnas utbildningsnivå. Procentuellt sett har dock ökningen varit störst i gruppen behöriga elever med föräldrar med förgymnasial utbildning. I denna grupp har andelen som fullföljer en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan ökat från 58 till 79 procent under den studerade perioden. En skillnad som motsvarar en ökning med 36 procent.

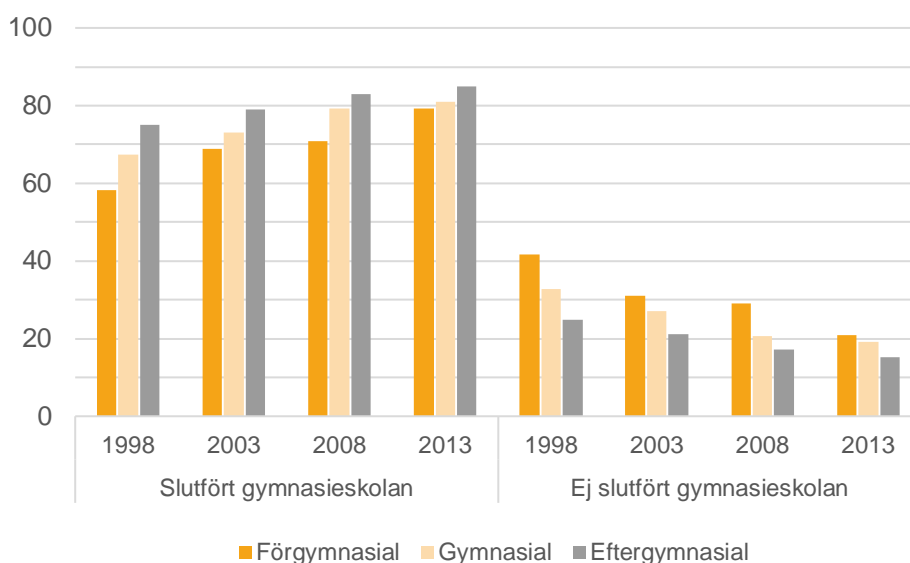
Procentuellt sett har ökningen varit jämförelsevis hög även i grupperna med obehöriga elever som antingen har föräldrar med förgymnasial eller eftergymnasial utbildning. Bland obehöriga elever vars föräldrar har förgymnasial utbildning har andelen som fullföljer en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan ökat från 19 till 25 procent under den studerade perioden. En skillnad som motsvarar en ökning med 30 procent. Bland obehöriga elever som har minst en förälder med eftergymnasial utbildning har andelen som avslutar gymnasieskolan med slutbetyg eller motsvarande inom fyra år efter grundskolan ökat från 27 till 36 procent. Det motsvarar en ökning med 31 procent.

Figur 2.2.7

Behöriga elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter föräldrarnas högsta utbildningsnivå

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

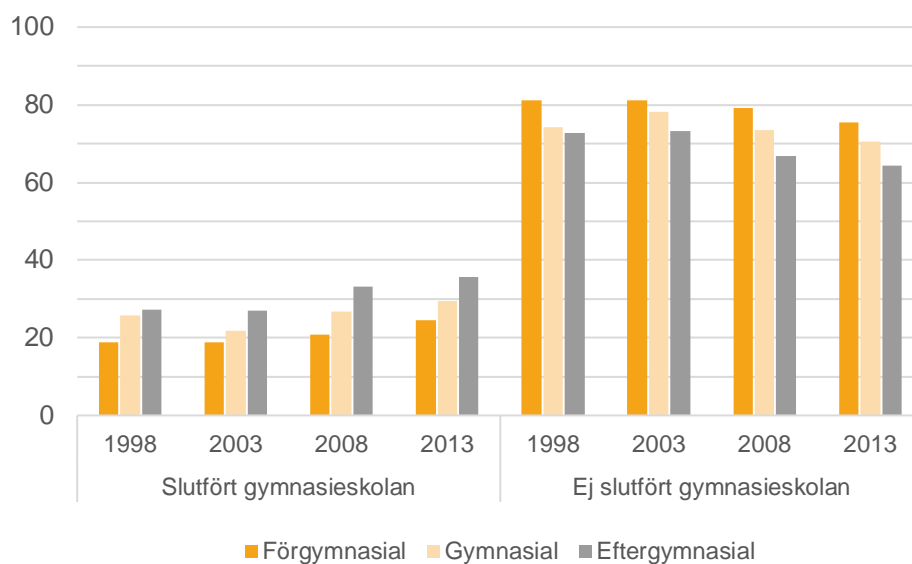

Figur 2.2.8

Obehöriga elever som påbörjar gymnasieskolan och sedan slutför respektive ej slutför studierna inom fyra år efter grundskolan efter föräldrarnas högsta utbildningsnivå

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

2.3 Elever som ej påbörjar gymnasieskolan

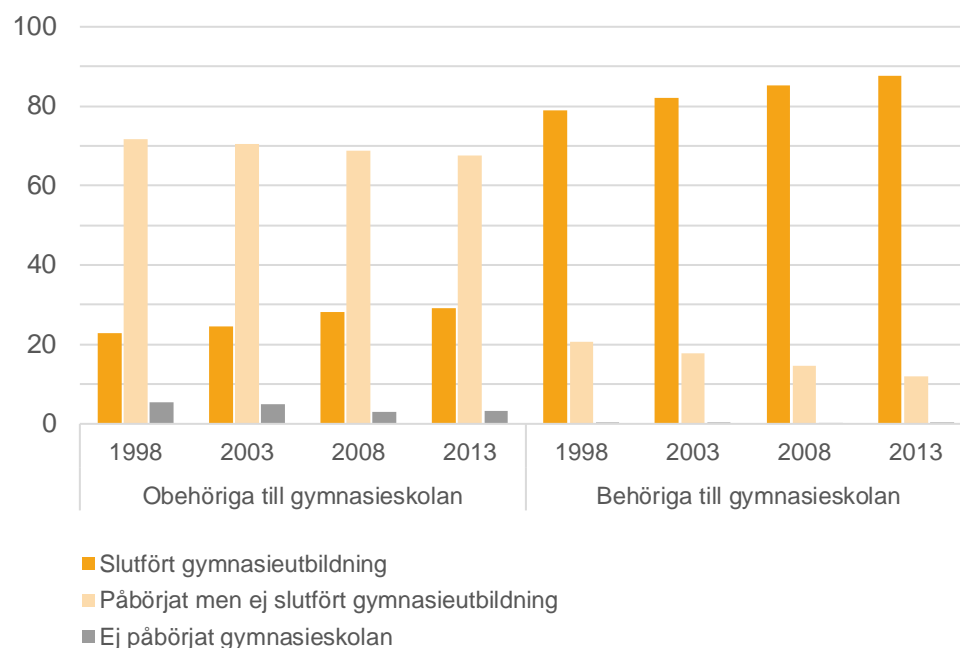
Av de obehöriga eleverna i de studerade elevgrupperna var det mellan 3–6 procent som inte påbörjade gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan. Motsvarande andel bland de behöriga var 0,1–0,3 procent.

Figur 2.3.1

Elever som inom fyra år efter grundskolan påbörjat, påbörjat men ej slutfört eller ej påbörjat gymnasieskolan

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

Jämfört med de studerade avgångselevgrupperna som påbörjar gymnasieskolan inom fyra år efter grundskolan består gruppen avgångselever som inte påbörjar gymnasieskolan i större utsträckning av män, utrikes födda, obehöriga till gymnasieskolans nationella program och av elever vars föräldrars högsta avslutade utbildning är förgymnasial.

Figur 2.3.2

Elever som inom fyra år efter grundskolan påbörjat eller ej påbörjat gymnasieskolan

Elever som avslutat årskurs 9 respektive år

Procent

	1998		2003		2008		2013	
	Påbörjat	Ej påbörjat	Påbörjat	Ej påbörjat	Påbörjat	Ej påbörjat	Påbörjat	Ej påbörjat
Gymnasiebehörighet								
Obehöriga	8	62	10	64	11	73	12	59
Behöriga	92	38	90	36	89	27	88	41
Kön								
Pojkar	51	65	51	61	51	63	51	54
Flickor	49	35	49	39	49	37	49	46
Födelseland								
Inrikes födda	91	83	91	84	94	89	89	69
Utrikes födda	9	17	9	16	6	11	11	31
Föräldrarnas utbildningsnivå								
Förgymnasial	11	30	7	23	5	17	5	18
Gymnasial	47	44	48	56	47	57	42	44
Eftergymnasial	40	16	43	16	47	21	51	25
Uppgift saknas	2	10	2	5	1	5	2	12
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

De som inte slutförde gymnasieskolan med slutbetyg, examen eller studiebevis med minst 2 500 betygsatta poäng kunde under den studerade perioden, eller senare, komplettera sin gymnasieutbildning inom Komvux eller på en folkhögskola. På samma sätt kunde de som aldrig påbörjade gymnasieskolan läsa in en gymnasieutbildning senare inom dessa utbildningsformer.

2.4 Betygen från årskurs 9

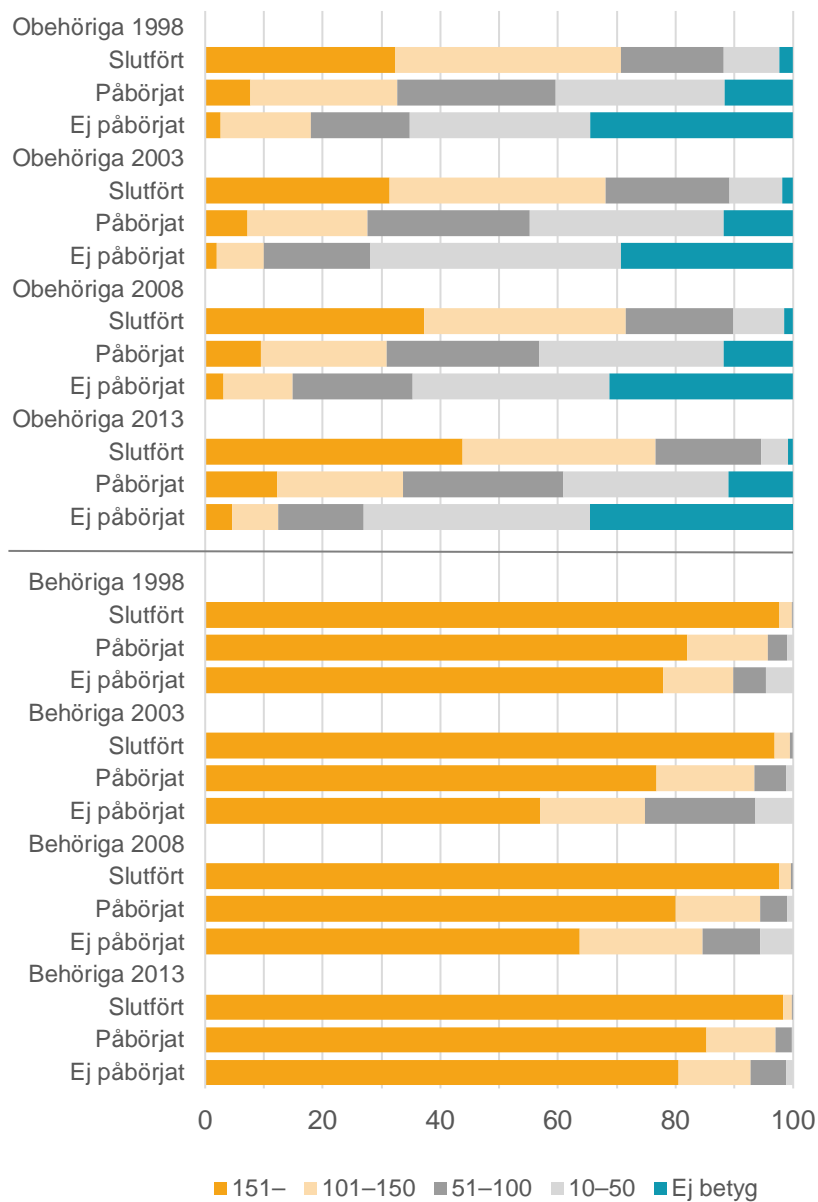
Att bli behörig till gymnasieskolan hänger givetvis ihop med de betyg man får i årskurs 9. Var tredje elev från avgångsåret 1998, som ej uppnådde gymnasiebehörighet, avgick årskurs 9 utan betyg överhuvudtaget. Ytterligare en tredjedel slutade 9:an med maximalt 50 poäng. Endast 3 procent avgick med 150 poäng eller mer, underförstått då att de saknat godkänt betyg i något av de obligatoriska ämnen matematik, svenska och engelska, eftersom detta utgjort villkoret för behörighet till gymnasiet.

Ju högre betyg i årskurs 9 i desto högre grad har man senare deltagit i gymnasiestudier. Bland dem som senare slutförde gymnasieskolan hade endast runt 3 procent avgått 9:an utan slutbetyg, medan ungefär en tredjedel hade ett genomsnittligt meritvärde på 150 poäng eller mer. Detta förhållande mellan meritvärde från avgången av årskurs 9 och senare gymnasieambitioner är likartat för alla tre avgångsåren 1998, 2003 och 2008.

Figur 2.4.1

Genomsnittligt meritvärde fördelat efter obehöriga och behöriga som slutfört, ej slutfört eller ej påbörjat gymnasieskolan

Elever som avslutade årskurs 9 respektive år
Procent

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

3. Studier efter grund- och gymnasieskola

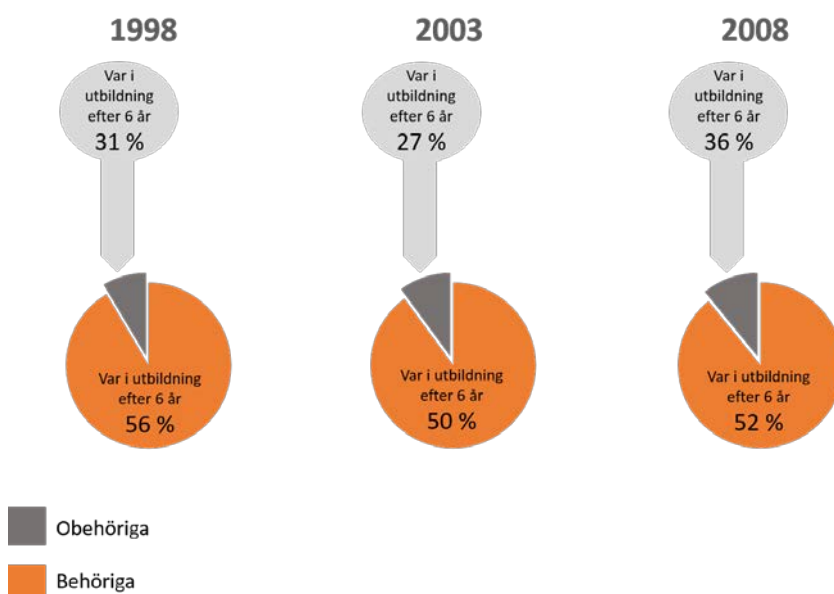
I detta kapitel görs en uppföljning av de som avslutat grundskolan åren 1998, 2003 och 2008 med avseende på vilka studieformer de deltagit i efter grundskolan och gymnasieskolan. Har man deltagit i flera studieformer prioriteras en av dessa. Det räcker att vara registrerad på en kurs eller utbildning för att här räknas om studerande. Studierna kan alltså vara såväl på heltid som på deltid och kvällstid.

I första hand följs utvecklingen för avgångseleverna från grundskolan år 1998 under de tre uppföljningsåren 2004, 2009 och 2014. Anledningen är att det enbart är denna årgång av samtliga tre uppföljda årgångar som hittills har kunnat följas upp 6, 11 och 16 år efter avslutad grundskola. Studiemönstret i uppföljningen av de tre årgångarna är också tämligen likartat både efter 6 år och efter 11 år.

- De som var obehöriga till gymnasieskolan deltog betydligt mindre i studier under åren efter eventuell gymnasieavgång.
- Bland de obehöriga var Komvux den absolut största utbildningsformen och bland de behöriga var studier inom högskola och universitet det vanligaste.
- Få av dem som ej påbörjade gymnasieskolan har studerat vidare.
- Kvinnor deltar i studier i större utsträckning än män, det gäller både obehöriga och behöriga.
- Det var vanligare att de som var behöriga till gymnasieskolan 1998 hade en avslutad eftergymnasial utbildning år 2017 än de obehöriga med slutförd gymnasieutbildning. Det gäller även om de som var behöriga inte avslutade sin gymnasieutbildning eller inte ens påbörjade sin gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan.

Hur många är i utbildning bland dem som var obehöriga och behöriga?

Elever i årskurs 9 respektive år

Elevernas avgångsår från årskurs 9 och uppföljningar efter 6, 11 och 16 år

Avgångsår från grundskolans årskurs 9	Uppföljningsår			Antal elever
	2004	2009	2014	
1998	Efter 6 år	Efter 11 år	Efter 16 år	90 490
2003		Efter 6 år	Efter 11 år	103 530
2008			Efter 6 år	120 070

3.1 Hur ser studiedeltagandet ut?

Efter genomgången grundskola och eventuell gymnasieskola har man som vuxen i Sverige goda möjligheter att komplettera sin grundläggande utbildning via den kommunala vuxenutbildningen eller folkhögskolans allmänna utbildningar. Har man av olika skäl inte kunnat slutföra en gymnasieutbildning finns i Sverige ett brett utbud av vuxenutbildning på olika nivåer för vuxna.

De elever som ej uppnådde behörighet till gymnasieskolans nationella program och som heller inte avslutade gymnasieskolan har därför senare kunnat läsa in sin gymnasiebehörighet via andra skolformer och därmed uppnå behörighet till högre studier.

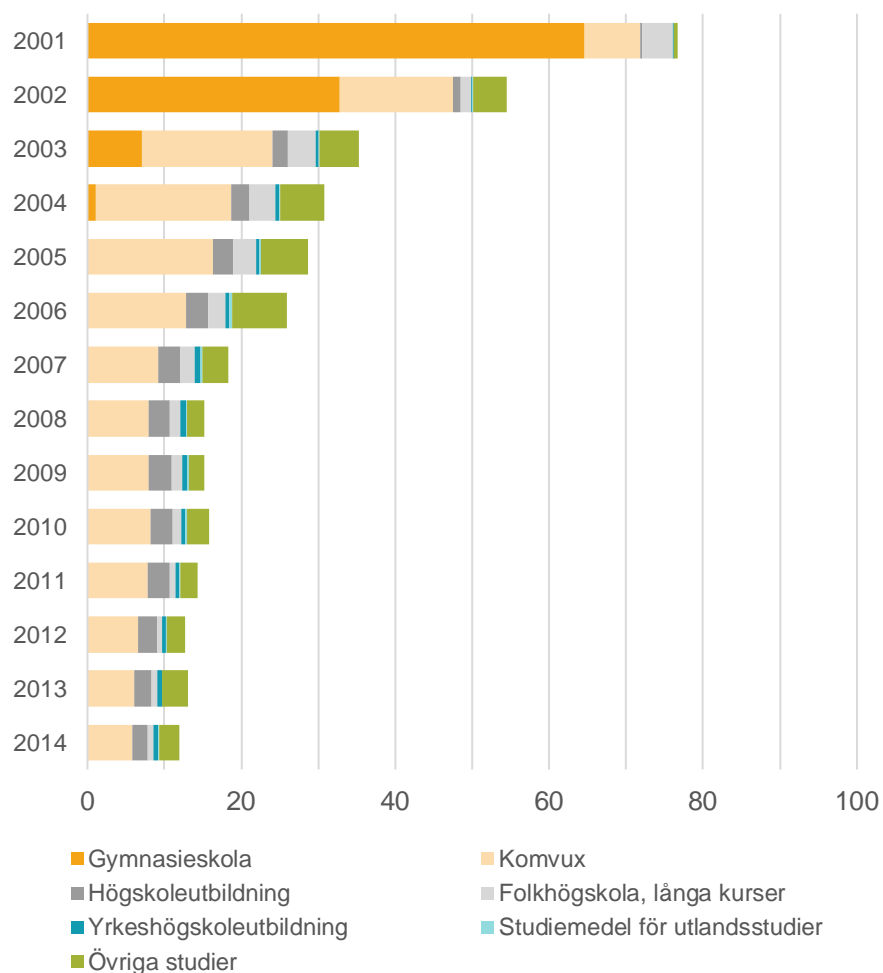
För de elever som avslutade årskurs 9 år 1998 redovisas deltagandet i formell utbildning för åren 2001-2014. Under år 2001 är deltagandet inom gymnasieskolan mycket högt då de allra flesta i den här gruppen avslutade sina gymnasiestudier vårterminen 2001.

Deltagandet bland obehöriga var betydligt lägre totalt sett jämfört med de som var behöriga till gymnasieskolan. Av de obehöriga till gymnasieskolan deltog relativt många i studier inom Komvux. Ett flertal av dessa har via Komvux eller folkhögskola uppnått behörighet till högre studier. En viss andel har också på detta sätt fortsatt sina studier på exempelvis högskola eller universitet. Bland dem som var behöriga till gymnasieskolan bestod de studier som bedrevs till en stor del av högskolestudier.

Figur 3.1.1
Obehöriga till gymnasieskolans nationella program efter avslutad årskurs 9 år 1998 som studerat i olika studieformer åren 2001–2014

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

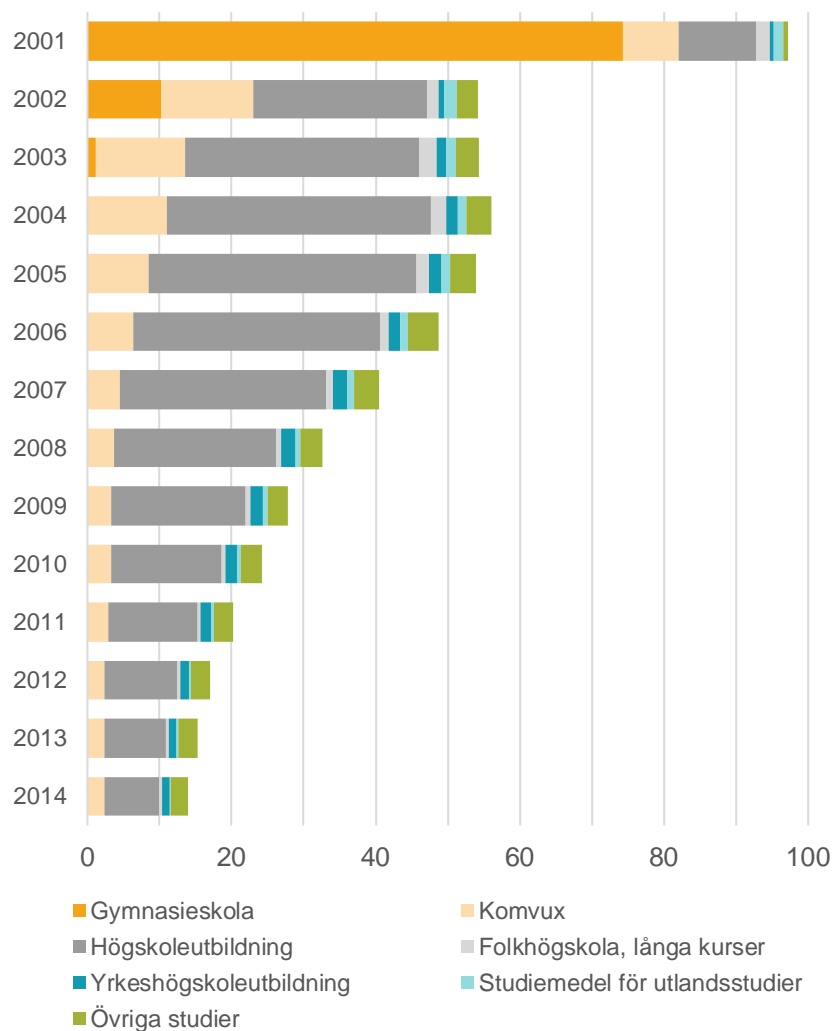
Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning.

Övriga studier innefattar tekniskt basår vid universitet/högskola, forskarutbildning, kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare, arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga utbildningar som berättigar till studiemedel.

Figur 3.1.2
**Behöriga till gymnasieskolans nationella program efter avslutad årskurs 9 år
 1998 som studerat i olika studieformer åren 2001–2014**

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning.
 Övriga studier innefattar tekniskt basår vid universitet/högskola, forskarutbildning,
 kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare,
 arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga
 utbildningar som berättigar till studiemedel.

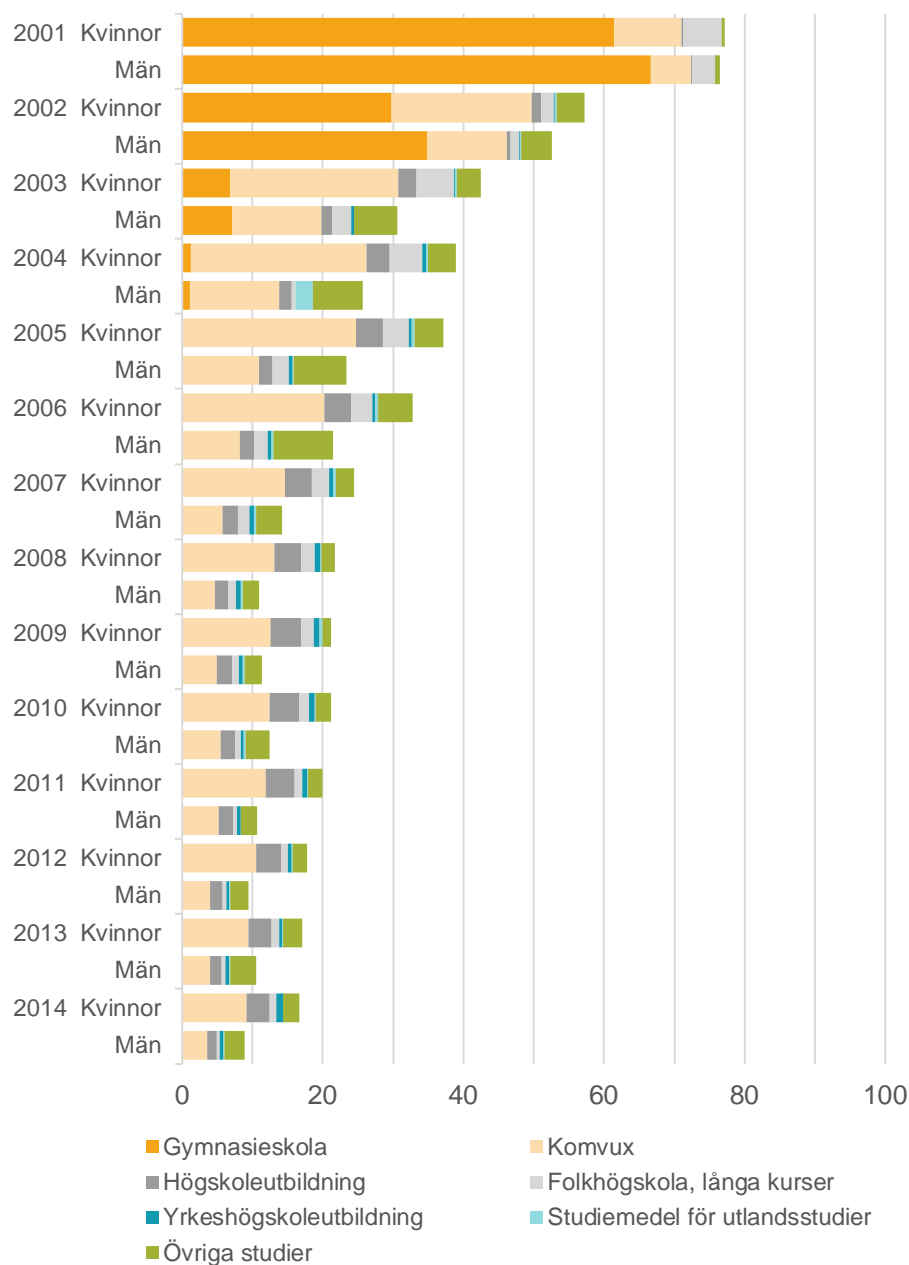
Kvinnor läser vidare oftare än män

Ett genomgående mönster hos samtliga tre avgångsår från grundskolan, 1998, 2003 samt 2008 är att män deltar i studier i betydligt mindre utsträckning än kvinnor efter att de avslutat grundskolans årskurs 9 samt deltagit i gymnasieskolans studier ett antal år. Detta gäller oavsett om de uppnått behörighet till gymnasiet eller ej.

Bland dem som var obehöriga till gymnasieskolan utgjordes en stor del av skillnaden mellan kvinnor och män av deltagandet i Komvux. Männerna deltog ungefär hälften så mycket i Komvux jämfört med kvinnorna. Ett förhållande som i uppföljningen varit likartat för samtliga tre avgångsår från grundskolan.

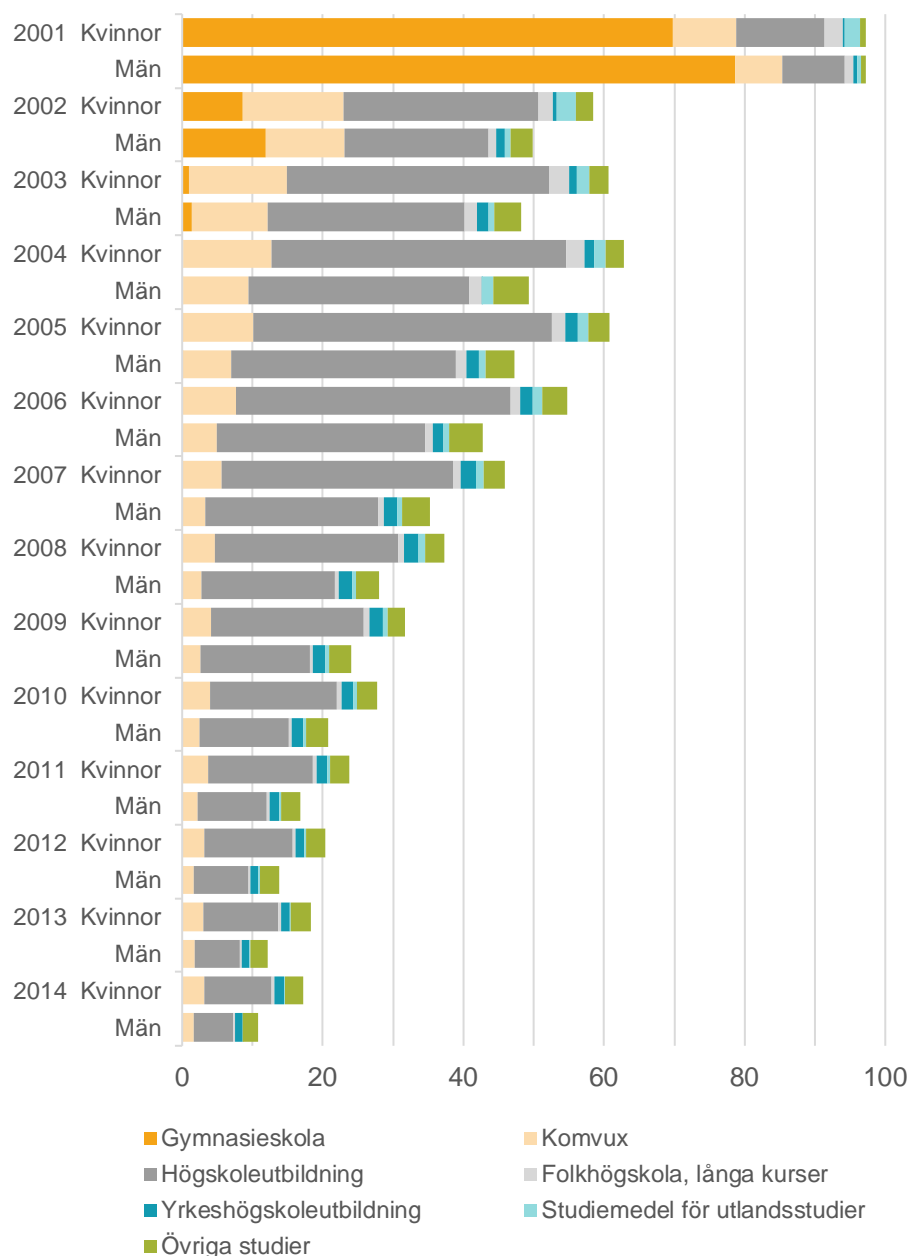
Högskolestudier var vanligt förekommande bland dem som var behöriga till gymnasieskolan efter årskurs 9. Men även här är skillnaden i deltagandet tydlig, kvinnor deltar i större utsträckning och är ett genomgående mönster för alla år.

Figur 3.1.3
**Obehöriga till gymnasieskolans nationella program efter avslutad årskurs 9
 år 1998 som studerat i olika studieformer åren 2001–2014 efter kön**
 Elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning.
 Övriga studier innefattar tekniskt basär vid universitet/högskola, forskarutbildning,
 kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare,
 arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga
 utbildningar som berättigar till studiemedel.

Figur 3.1.4
Behöriga till gymnasieskolans nationella program efter avslutad årskurs 9 år 1998 som studerat i olika studieformer åren 2001–2014 efter kön
Elever som avslutade årskurs 9 1998
Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning.
Övriga studier innefattar tekniskt basår vid universitet/högskola, forskarutbildning, kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare, arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga utbildningar som berättigar till studiemedel.

Sex år efter avslutad grundskola

Sex år efter avslutad grundskola befann sig 31 procent av de obehöriga eleverna från avgångsåret 1998 i utbildning. Av de behöriga eleverna var det en betydligt högre andel som befann sig i studier, 56 procent. Större delen av dessa, drygt en tredjedel av samtliga avgångna behöriga elever, studerade på en högskoleutbildning. Bland de obehöriga eleverna som studerade 6 år efter avgångsåret dominerade istället studier på Komvux, 11 procent av samtliga obehöriga elever.

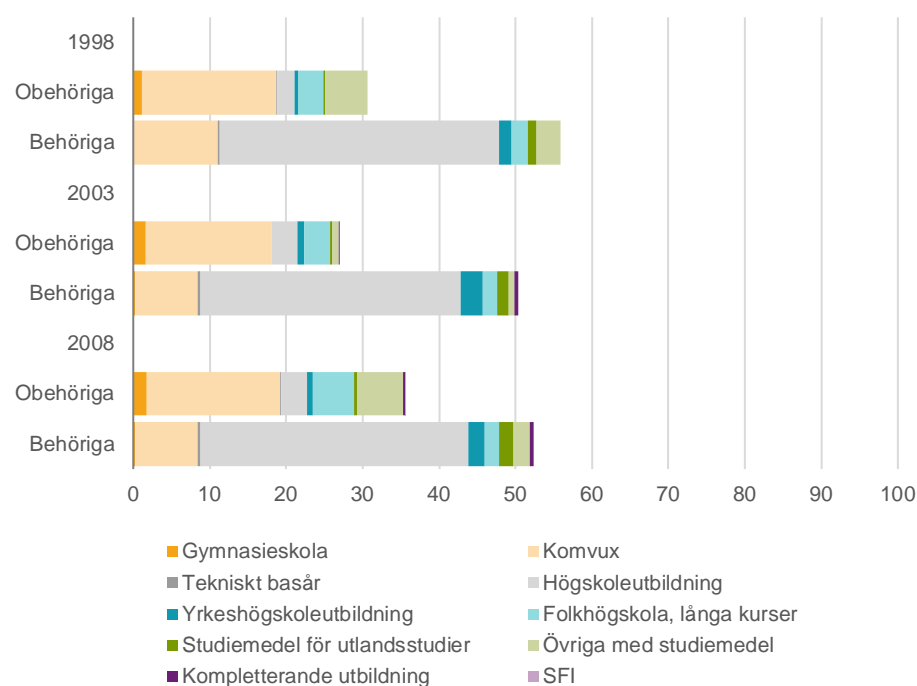
Det utbildningsförhållande som syns för obehöriga och behöriga elever från avgångsåret 1998 är likartat för avgångseleverna 2003 och 2008. Dock är det en märkbart högre andel av de obehöriga eleverna från 2008 än från avgångsåren 1998 och 2003 som befann sig i utbildning 6 år efter avslutad grundskola. Även bland de avgångna 2008 dominerade Komvux, men andelarna som läste på folkhögskola och som deltog i någon övrig studieform var högre bland dessa än bland de elever som gick ut de tidigare åren.

Figur 3.1.5

Studerande 6 år efter avslutad grundskola

Elever som avslutade årskurs 9 1998, 2003 och 2008

Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning 6 år efter grundskolan.

Elva år efter avslutad grundskola

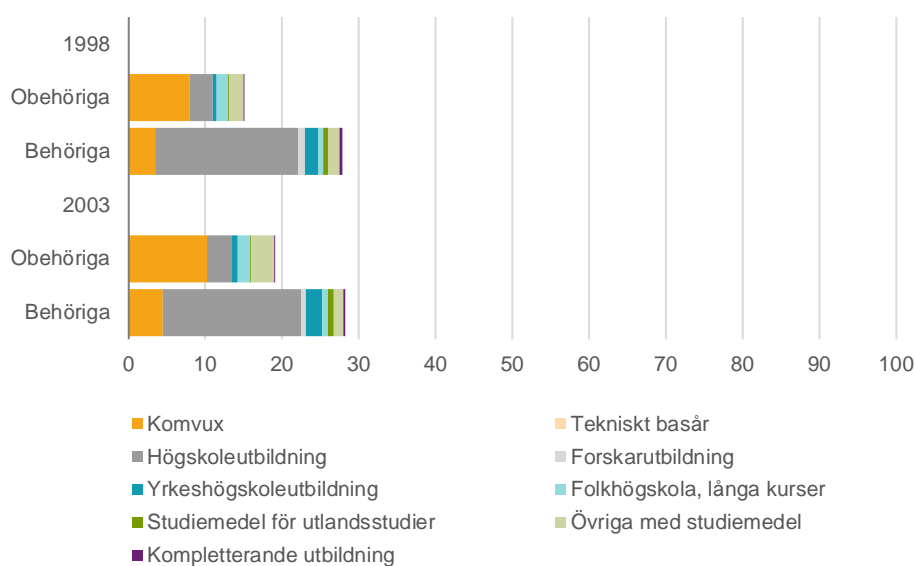
Elva år efter avslutad grundskola 1998 har andelen avgångselever som befann sig i utbildning halverats sedan den första uppföljningen efter 6 år. Detta gäller både de obehöriga och de behöriga eleverna från avgångsåret 1998.

Samma kraftiga nedgång gäller inte för de obehöriga eleverna från avgångsåret 2003, bland vilka andelen i utbildning minskat med en knapp tredjedel på fem år.

Bland de behöriga eleverna från 2003 var minskningen knappt hälften, från 50 till 28 procent under samma tid.

Bland de obehöriga eleverna från avgångsåren 1998 och 2003 gick fortfarande hälften av de studerande på Komvux efter 11 år. Den största delen av de studerande bland de behöriga eleverna studerade istället på högskola.

Figur 3.1.6
Studerande 11 år efter avslutad grundskola
Elever som avslutade årskurs 9 1998 och 2003
Procent

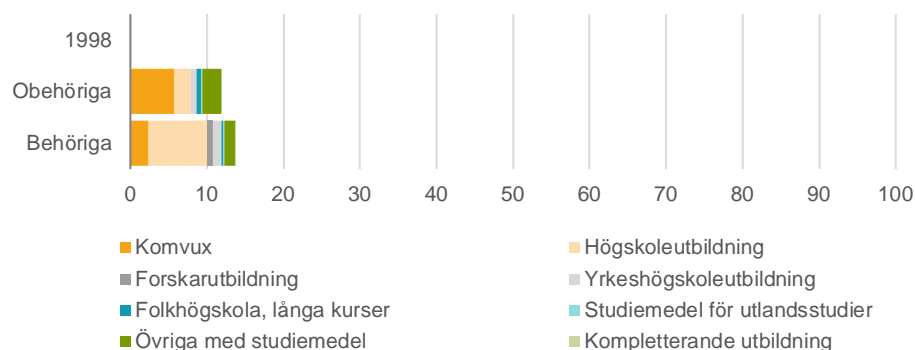

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning 11 år efter grundskolan.

Andelen studerande avtar med tiden i snabbare takt för behöriga än för obehöriga till gymnasiet

När eleverna från årskurs 9 år 1998 följs framåt i tiden, framgår att medan andelen bland de behöriga till gymnasiet som fortfarande befinner sig i studier ytterligare halverats efter 16 år, från 28 till 14 procent har andelen studerande bland de obehöriga knappt minskat alls: från 15 procent till 12 procent på 5 år. Bland de nära 14 procent behöriga elever avgångsåret 1998 som fortfarande studerade 2014 utgörs mer än hälften, 8 procent, av högskolestuderande. Detta kan förklara den betydligt snabbare minskningen av andelen studerande bland behöriga än bland obehöriga, eftersom chanserna till fast förankring på arbetsmarknaden är större efter högskolestudier än efter studier i andra utbildningsformer. Det är därför troligt att en framtida uppföljning kommer att visa en ytterligare betydande minskning av andelen studerande bland de behöriga till gymnasiet, allteftersom deras högskolestudier slutförs.

Figur 3.1.7
Studerande 16 år efter avslutad grundskola
 Elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning 16 år efter grundskolan.

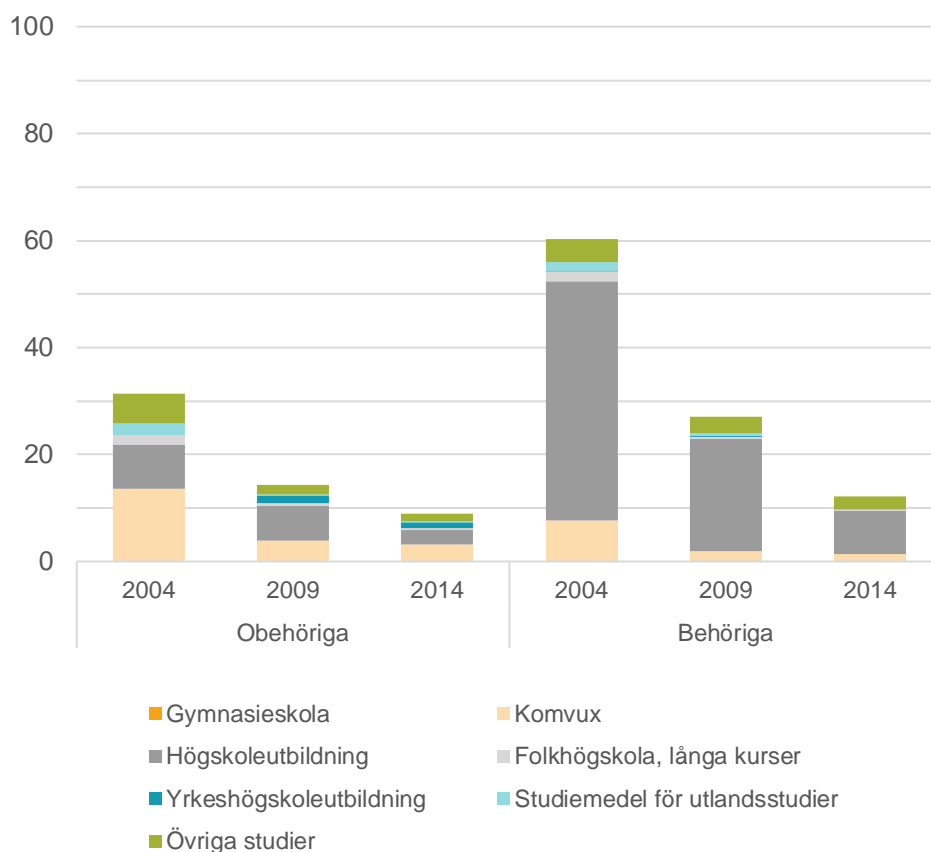
3.2 Många som slutfört gymnasieskolan läste på högskola

De allra flesta ungdomar avslutar sina gymnasiestudier inom fyra år efter grundskolan. Men det finns en skillnad i hur de som avslutat sina studier fortsätter att studera. Av dem som var obehöriga till gymnasieskolan 1998 befann sig en tredjedel i studier år 2004, sex år efter avslutad grundskola. Bland dem som var behöriga till gymnasieskolan var den andelen dubbelt så hög. Skillnaden mellan dessa grupper ligger till stor del i att andelen som deltog i högskoleutbildning var mycket högre bland dem som var behöriga till gymnasieskolan sex år tidigare.

År 2009, 11 år efter avslutad grundskola, hade andelen personer i studier minskat till 15 procent och år 2014 befann sig ungefär en tiondel av dem med fullgjord gymnasieutbildning i någon form av utbildning.

Figur 3.2.1
Personer i studier efter avslutad årskurs 9 år 1998 efter studieform åren 2004, 2009 samt 2014

Elever med slutförd gymnasieutbildning inom 4 år efter grundskolan
Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning. Övriga studier innefattar tekniskt basår vid universitet/högskola, forskarutbildning, kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare, arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga utbildningar som berättigar till studiemedel.

3.3 Komvux vanligt bland dem som ej slutfört gymnasieutbildning

Bland de elever som avslutade grundskolan 1998 utan behörighet till gymnasieskolan och inom fyra år hade påbörjat men inte avslutat en gymnasieutbildning, befann sig den stora merparten av de studerande i utbildning på Komvux. De flesta studerade på Komvux under samtliga 3 uppföljningsår efter årskurs 9. Skillnaden jämfört med dem med avslutad gymnasieutbildning kan sägas vara att betydligt lägre andelar befann sig i högskolestudier, troligen då de först har behövt slutföra gymnasiestudierna. Något högre andelar befann sig istället på folkhögskola samt i andra studieformer.

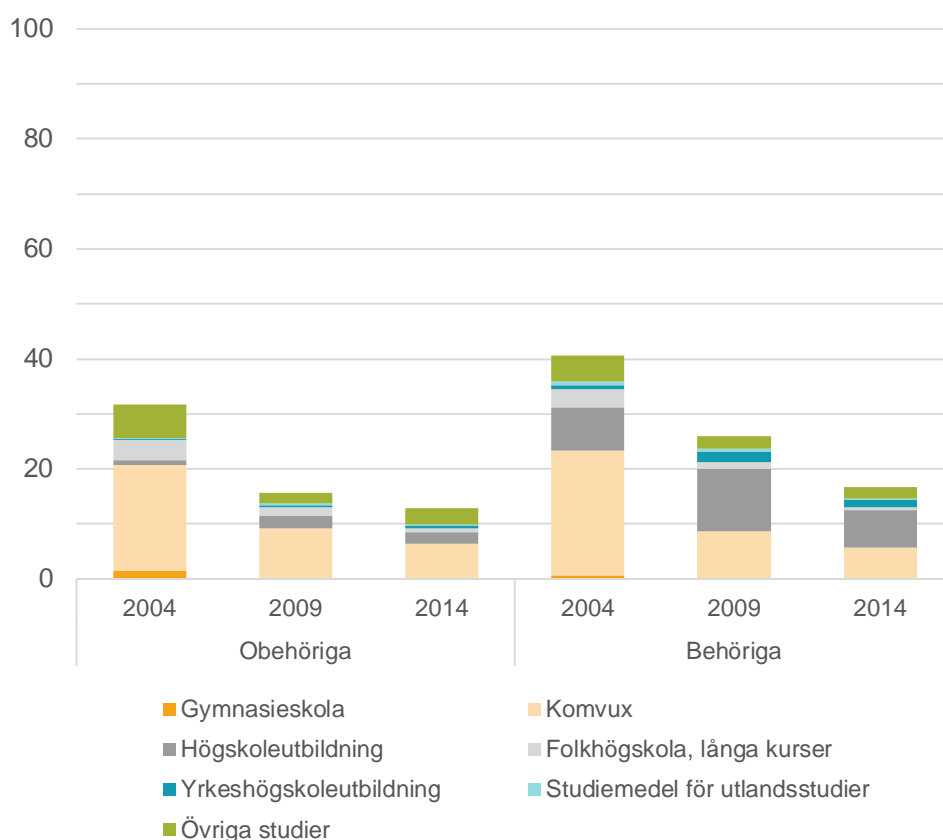
Bland dem som var behöriga till gymnasieskolan 1998 men inte hade avslutat sina gymnasiestudier inom fyra år studerade även här de flesta inom Komvux. Åren

2009 och 2014 vad dock högskolestudier något vanligare än komvuxstudier bland dessa.

Figur 3.3.1

Personer i studier efter avslutad årskurs 9 år 1998 efter studieform åren 2004, 2009 samt 2014

Elever med påbörjad men ej slutförd gymnasieutbildning inom 4 år efter grundskolan
Procent

Resterande andel upp till 100 procent utgörs av dem som ej är i utbildning.

Övriga studier innefattar tekniskt basär vid universitet/högskola, forskarutbildning, kompletterande utbildning, utbildning i svenska för invandrare, arbetsmarknadsutbildning, uppdragsutbildning vid universitet/högskola samt övriga utbildningar som berättigar till studiemedel.

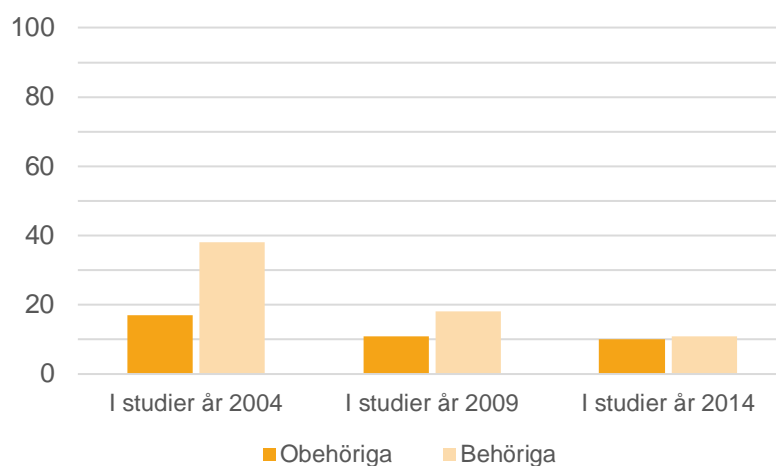
3.4 Få av dem som ej påbörjade gymnasieskolan har studerat vidare

Den lilla grupp som inte påbörjade gymnasieutbildning alls inom fyra år efter årskurs 9 i vår population rör sig om mellan 500-800 elever.

I den grupp av obehöriga elever från avgångsåret 1998 och som ej påbörjat någon gymnasieutbildning, var det betydligt lägre andelar jämfört med de övriga två grupperna av obehöriga, som befann sig i någon typ av studier under samtliga tre uppföljningsår. Men bland dem som studerade i någon form var det vanligast att studera på Komvux, och tämligen vanligt att studera på folkhögskola.

Figur 3.4.1
Elever med ej påbörjad gymnasieutbildning efter avslutad årskurs 9 år 1998 som studerat i olika studieformer till och med 2014

Elever med ej påbörjad gymnasieutbildning inom 4 år efter grundskolan
Procent

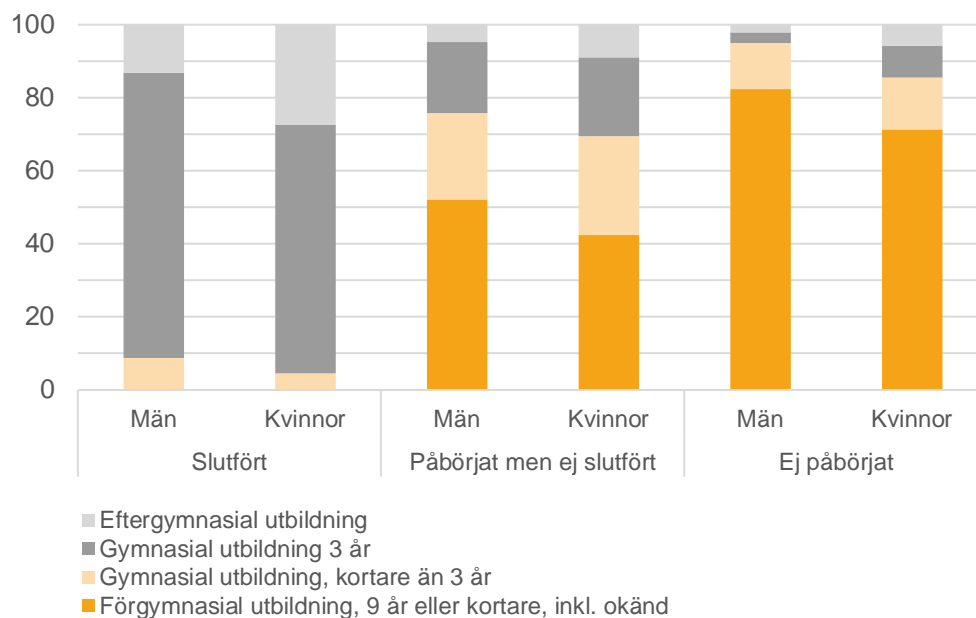
3.5 Utbildningsnivån år 2017 bland avgångna 1998

Den högsta utbildningsnivån som uppnåtts fram till och med 2017 bland de obehöriga och behöriga till gymnasieskolans nationella program varierar mycket på alla sätt. Det är tydligt att elever som var behöriga till gymnasieskolan år 1998 nu nästan 20 år senare mycket oftare har en eftergymnasial utbildning än vad som är fallet bland dem som var obehöriga och hade slutfört sin gymnasieutbildning. Det gäller alltså även behöriga som inte slutförde en gymnasieutbildning eller som inte ens påbörjade en gymnasieutbildning inom fyra år efter grundskolan. Dessa har troligen läst in behörighet till högre studier på annat sätt.

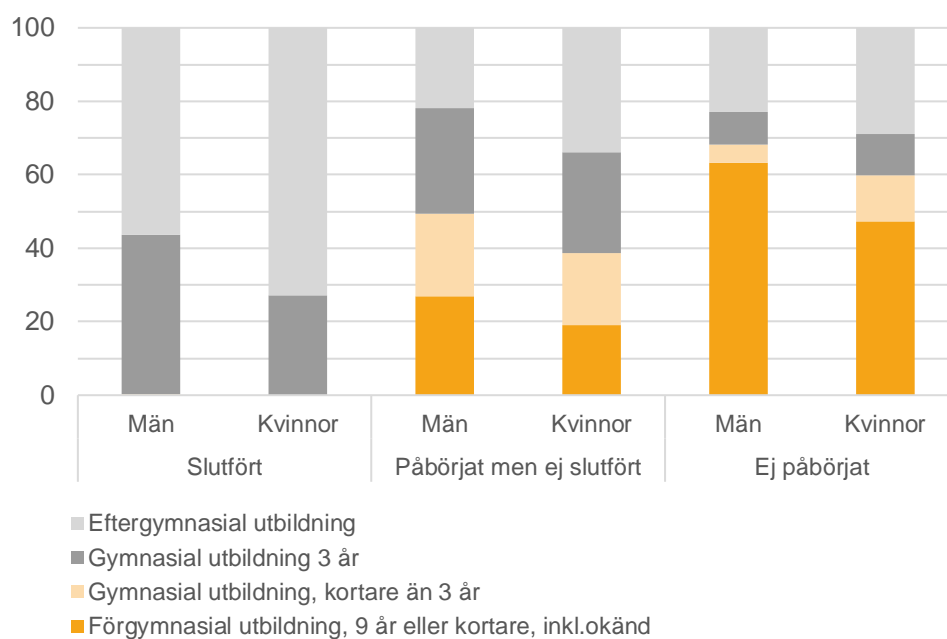
Bland de obehöriga till gymnasieskolan 1998 och som inom fyra år hade hunnit slutföra en gymnasieutbildning, har 18 procent en eftergymnasial utbildning år 2017. Bland de obehöriga som ej påbörjade någon gymnasieutbildning hade 79 procent fortfarande efter nästan 20 år högst en förgymnasial utbildning medan 8 procent har en treårig gymnasial utbildning eller en eftergymnasial utbildning.

Bland de behöriga till gymnasiet 1998, och som inom fyra år inte hade påbörjat någon gymnasieutbildning i Sverige, hade 25 procent en eftergymnasial utbildning år 2017. Bland behöriga som ej slutförde någon gymnasieutbildning var andelen eftergymnasialt utbildade 27 procent, och ytterligare 28 procent hade en treårig gymnasieutbildning.

Figur 3.5.1
Utbildningsnivå år 2017 efter kön och slutfört, påbörjat och ej påbörjat gymnasieskolan inom 4 år efter grundskolan
 Obehöriga elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

Figur 3.5.2
Utbildningsnivå år 2017 efter kön och slutfört, påbörjat och ej påbörjat gymnasieskolan inom 4 år efter grundskolan
 Behöriga elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

4. Etableringsprocessen

I detta kapitel görs en uppföljning av de som avslutat grundskolan år 1998 med avseende på hur etableringsprocessen på arbetsmarknaden fortskridit sedan avslutad grundskola.

Uppföljningen görs för åren 2004, 2009 och 2014.

Anledningen till att det enbart är eleverna som 1998 avslutat årskurs 9 som redovisas är att det enbart är denna årgång som hittills har kunnat följas upp 6, 11 och 16 år efter avslutad grundskola. Etableringsmönstret i uppföljningen av de tre årgångarna är också tämligen likartat både efter 6 år och efter 11 år.

- Kvinnor är i lägre utsträckning etablerade på arbetsmarknaden.
- Kvinnor som var obehöriga till gymnasieskolan kvarstår i högre grad utanför arbetsmarknaden än män som var obehöriga.
- Slutförd gymnasieskola ger högre etableringsgrad på arbetsmarknaden. Av de som var obehöriga men slutförde studierna var en högre andel etablerade på arbetsmarknaden jämfört med de som var behöriga men ej slutförde gymnasieskolan.
- Ej slutförda gymnasiestudier ger fler som varken arbetar eller studerar.
- Större skillnad i etableringsgrad mellan obehöriga och behöriga bland dem som ej slutförde studierna.

Etableringsmättet är ett registerbaserat mått som beskriver den huvudsakliga aktiviteten och anknytningen till arbetsmarknaden under ett helt kalenderår. Etableringsstatus redovisas i andra sammanhang oftast i sex kategorier, i denna rapport har grupperna slagits ihop till fyra kategorier:

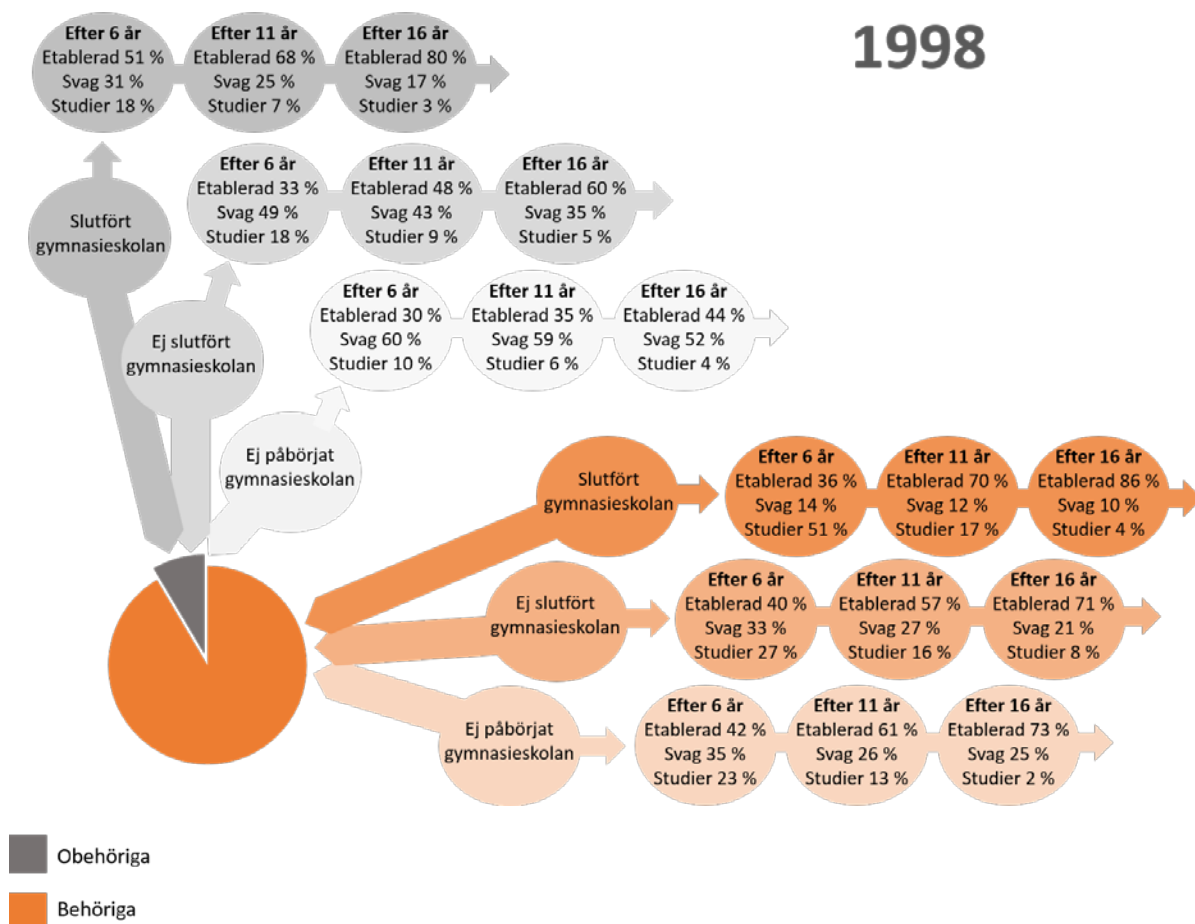
- Etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden
- Svag ställning eller utanför arbetsmarknaden
- Högskolestuderande
- Övriga studerande

Här får man komma ihåg att de som enligt detta mått definieras som studerande i princip avser att man studerar på heltid. Är man etablerad på arbetsmarknaden och samtidigt tar en kvällskurs på högskolan räknas man här som förvärvsarbetande. Det här måttet skiljer sig alltså mot studerande i kapitel 3 där det räckte att vara registrerad för studier för att räknas som studerande. För en utförligare beskrivning av etableringsmättet, se avsnitt *Fakta om statistiken, Definitioner och förklaringar*.

Etablering hos dem som var obehöriga och behöriga till gymnasieskolan

Elever som avslutade årskurs 9 1998 och följs upp 2004, 2009 och 2014

Procent

Antal elever som slutfört, påbörjat men ej slutfört eller ej påbörjat gymnasieskolan fördelat efter verksamhet 6 år efter grundskolan

Elever som avslutade årskurs 9 år 1998

Procent

	Obehöriga till gymnasieskolan			Behöriga till gymnasieskolan		
	Slutfört	Ej slutfört	Ej påbörjat	Slutfört	Ej slutfört	Ej påbörjat
Etablerad	760	1 900	130	22 890	7 270	110
Svag	460	2 870	260	8 700	5 930	90
Studier	260	1 030	40	32 850	4 870	60
Totalt	1 480	5 800	420	64 440	18 060	260

Etablerad innefattar här grupperna som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden. *Svag* innefattar här grupperna som har en svag ställning eller är utanför arbetsmarknaden. *Studier* innefattar både högskolestudier och övriga studier inom formell utbildning.

4.1 Etablering hos avgångna från årskurs 9 år 1998

Efter genomgången grundskola och eventuell gymnasieskola är målet att man inom en rimlig tid efter sin utbildning ska ha fått ett arbete eller vara i studier. En viktig fråga är om skillnaden i arbete och studier åren efter skolan i första hand ligger i att eleven avslutat gymnasieskolan eller ej, oavsett om de var behöriga till gymnasieskolan. Det finns inte ett enkelt svar då många andra bakgrundsfaktorer ligger bakom både om en elev blir behörig till gymnasieskolan eller ej samt om en elev slutför sina gymnasiestudier eller ej.

De som var behöriga till gymnasieskolan har en högre etableringsgrad under uppföljningsåren samt ett högre deltagande i högskolestudier än obehöriga elever även om de slutförde gymnasieskolan. Generellt gäller också att andelen som har en svag anknytning till arbetsmarknaden eller är utanför arbetsmarknaden är högre bland dem som var obehöriga till gymnasieskolan även om de slutfört gymnasieskolan. De som aldrig påbörjade gymnasieskolan är få. Men även bland dessa är de som var behöriga till gymnasieskolan i mycket högre grad etablerade på arbetsmarknaden än de som var obehöriga.

Slutförda gymnasiestudier ger högre etableringsgrad på arbetsmarknaden

Allteftersom åren går efter avslutad grundskola har etableringen på arbetsmarknaden ökat både bland obehöriga och bland behöriga. Den ökningen gäller oavsett om man slutfört, avbrutit eller ej påbörjat gymnasieskolan.

Bland dem som är behöriga och slutfört gymnasieskolan är andelen etablerade sex år efter grundskolan relativt låg vilket förklaras av det höga deltagandet i högskolestudier i den gruppen. I övrigt har slutförda gymnasiestudier stor betydelse för den framtida etableringen på arbetsmarknaden.

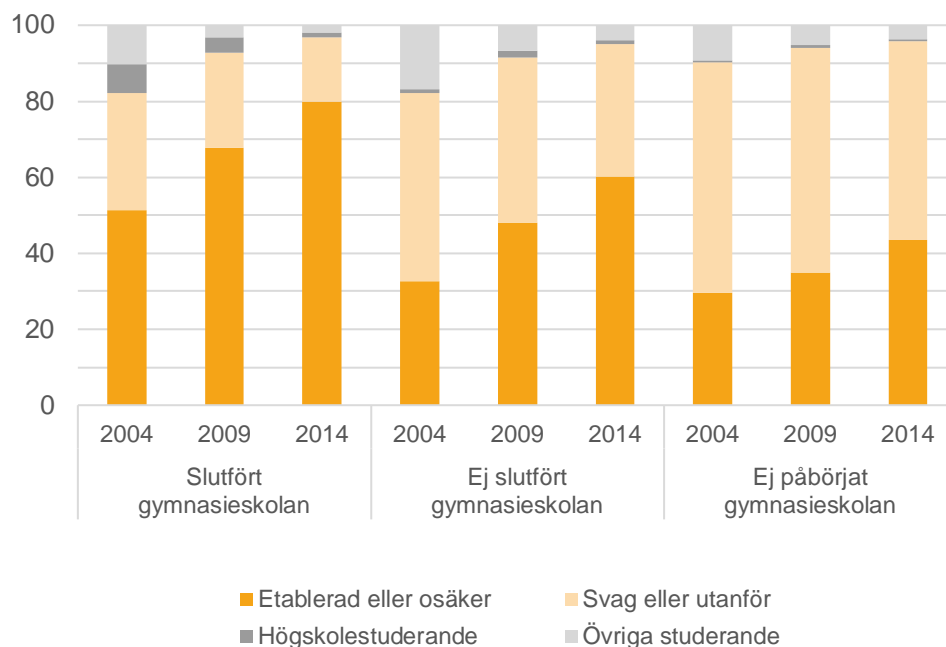
De som varit obehöriga till gymnasieskolan men slutfört gymnasiestudierna har högre andel etablerade på arbetsmarknaden än de som var behöriga men ej slutförde sina gymnasiestudier. Det gäller även på uppföljningen 16 år efter avgången från årskurs 9.

Att den relativt höga andelen högskolestuderande bland de behöriga till gymnasiet med åren resulterar i en hög andel etablerade på arbetsmarknaden är förväntat. Detsamma gäller att etableringsgraden bland de obehöriga till gymnasiet inte ökat i samma snabba takt. Andelen som befann sig i någon form av studier efter grundskolan var betydligt lägre än bland de behöriga både 2004 och 2009. Även andelen med svag ställning på arbetsmarknaden var båda dessa år betydligt lägre bland de behöriga än bland de obehöriga.

Figur 4.1.1
Etableringsgrad på arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var obehöriga till gymnasieskolan

Elever som avslutade årskurs 9 1998

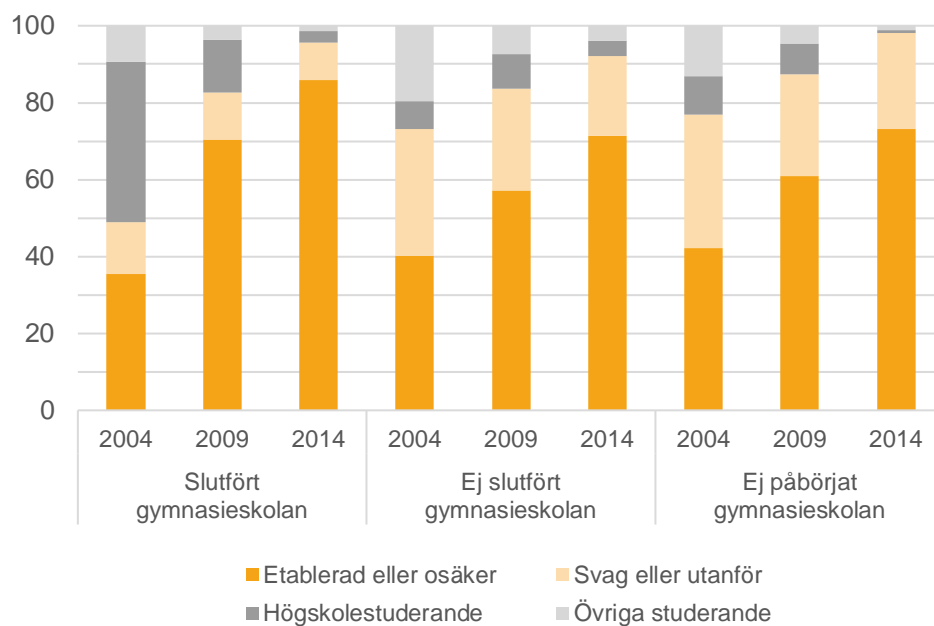
Procent

Figur 4.1.2
Etableringsgrad på arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var behöriga till gymnasieskolan

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

Lägre etableringsgrad för kvinnor

Kvinnor har i lägre grad än männen etablerat sig på arbetsmarknaden under samtliga tre uppföljningar; 6 år, 11 år och 16 år efter avslutad grundskola oavsett behörighet eller om de slutfört gymnasieskolan eller ej. En del av förklaringen till detta är att kvinnorna till en början befinner sig i utbildning i större utsträckning än männen. Men till viss del kan det bero på att kvinnorna under uppföljningsåren, då de befunnit sig i barnafödande åldrar, istället prioriterat familjebildning i större utsträckning än en yrkeskarriär. Kvinnor arbetar också deltid i högre grad än män, och hamnar därmed också oftare i osäker och svag ställning på arbetsmarknaden. Dessa skillnader blir också tydligare vid jämförelser med de senare uppföljningsåren då kvinnorna blivit äldre.

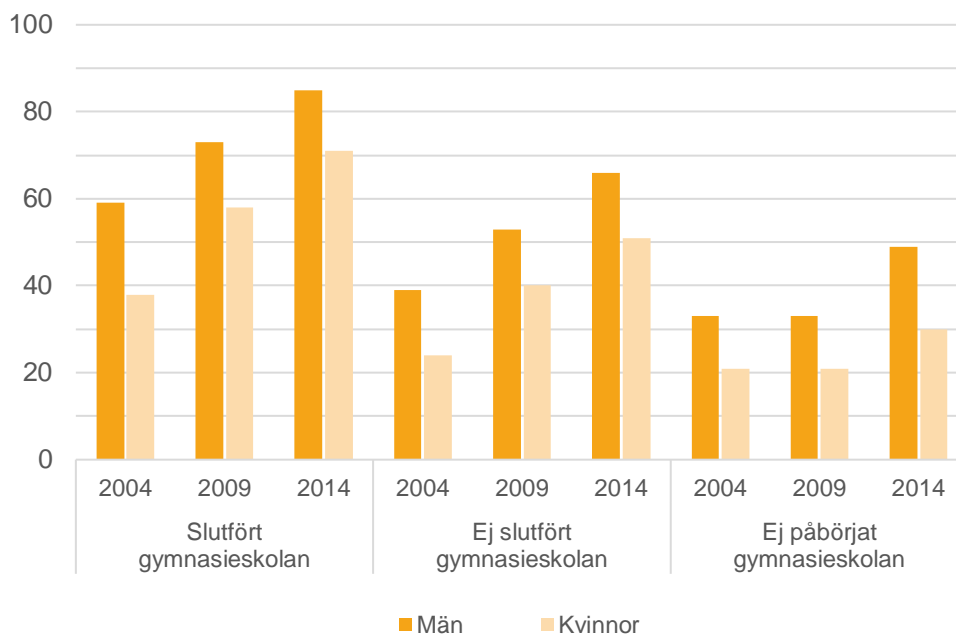
Vid jämförelser av hur etableringsgraden utvecklats under uppföljningsåren för män och kvinnor, obehöriga och behöriga till gymnasieskolan, framträder vissa skillnader. Kvinnor som avgått årskurs 9 utan gymnasiebehörighet kvarstår i högre grad än männen utanför arbetsmarknaden 11 år och 16 år efter grundskolan, vilket till viss del kan förklaras av samma faktorer som ovan.

Kvinnor studerar på högskola i större utsträckning än män både 6 år och 11 år efter årskurs 9. Även bland övriga studerande finns påtagliga könsskillnader där i synnerhet kvinnor, som var obehöriga till gymnasiet, i stor utsträckning befann sig i övriga studier både 6 år och 11 år efter gymnasiet.

Figur 4.1.3

Andel med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var obehöriga till gymnasieskolan efter kön

Elever som avslutade årskurs 9 1998
Procent

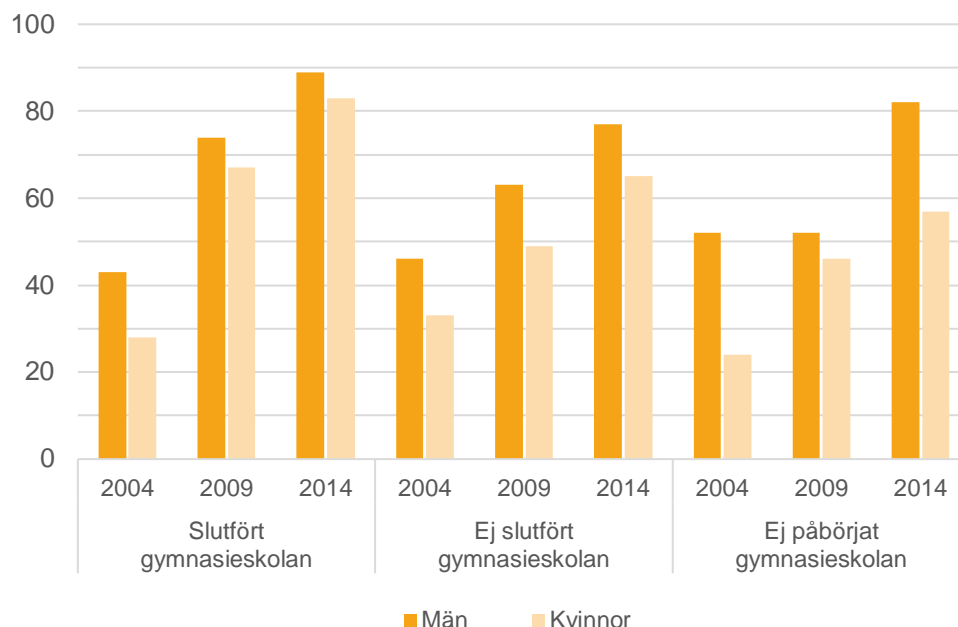

Figur 4.1.4

Andel med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var behöriga till gymnasieskolan efter kön

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

Ej slutförda gymnasiestudier ger fler som är helt eller delvis utanför arbetsmarknaden

I den grupp som påbörjade men inte slutförde sina gymnasiestudier spelar det större roll om eleven var behörig eller obehörig till gymnasieskolan. Andelen etablerade på arbetsmarknaden är högre bland de behöriga till gymnasiet som inte avslutat eller ens påbörjat gymnasiestudier, än bland de obehöriga som inte heller gjort det. Detta förhållande är likartat bland män och kvinnor, även om andelen etablerade på arbetsmarknaden generellt sett är högre bland männen än bland kvinnorna i motsvarande grupper.

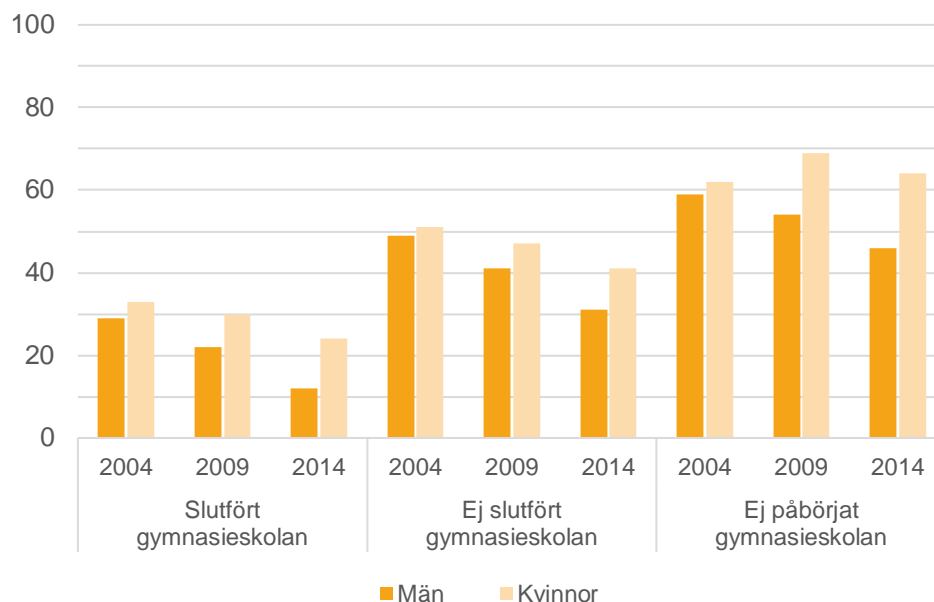
De andelar som hade en svag ställning på arbetsmarknaden eller befann sig utanför arbetsmarknaden 2014 står i direkt omvänt förhållande till de andelar som nått etablerad ställning på arbetsmarknaden i samtliga grupper. Det var vanligare att befinna sig i svag ställning eller utanför arbetsmarknaden i de grupper som saknade behörighet till gymnasieskolan 1998.

Figur 4.1.5

Andel som hade svag ställning på arbetsmarknaden eller befann sig utanför arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var obehöriga till gymnasieskolan efter kön

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

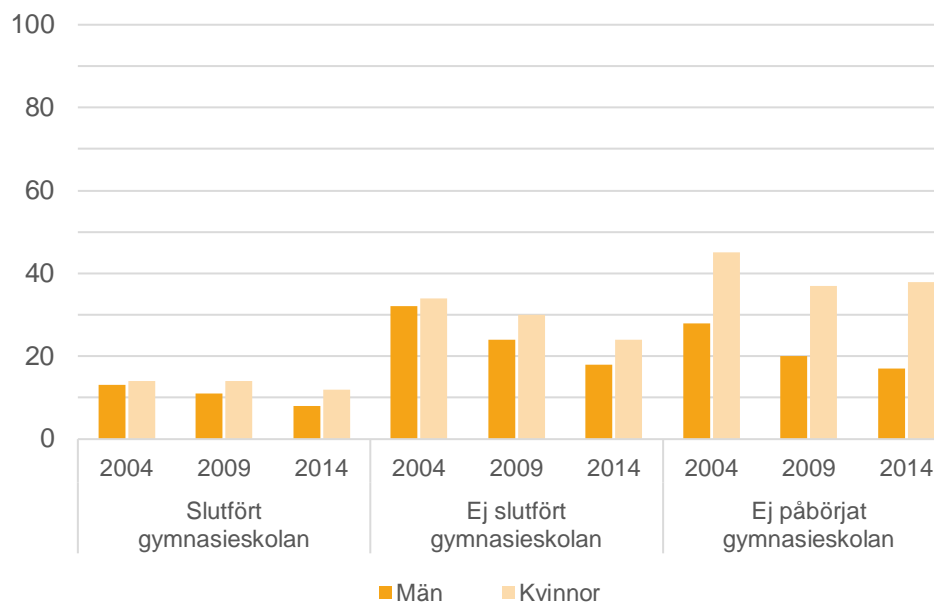

Figur 4.1.6

Andel som hade svag ställning på arbetsmarknaden eller befann sig utanför arbetsmarknaden efter 6 år (2004), efter 11 år (2009) och efter 16 år (2014) bland elever som var behöriga till gymnasieskolan efter kön

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

Utan arbete eller studier under de tre uppföljningsåren

Runt 17 procent av de obehöriga till gymnasieskolan 1998 hade en svag ställning eller befann sig utanför arbetsmarknaden under samtliga uppföljningsår, vilket innebär att de i liten eller ingen utsträckning hade något arbete eller studerade 6 år, 11 år och 16 år efter avslutad grundskola. Bland de behöriga till gymnasieskolan var motsvarande andel 3 procent. Den här andelen skiljer sig dock stort inom grupperna som slutfört, ej slutfört eller ej påbörjat gymnasieskolan.

En förklaring till den betydligt högre andelen utanför arbetsmarknaden bland de obehöriga kan vara de ökade utbildningskraven för allt fler yrken på arbetsmarknaden. De hinder som står i vägen för kompletterande fortbildning står troligen att finna i samma bakomliggande faktorer som tidigare under högstadietiden utgjort hinder för eleverna att uppnå denna behörighet.

Figur 4.1.7

Andel som hade svag ställning eller befann sig utanför arbetsmarknaden under alla tre uppföljningsår; 2004, 2009 och 2014

Elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

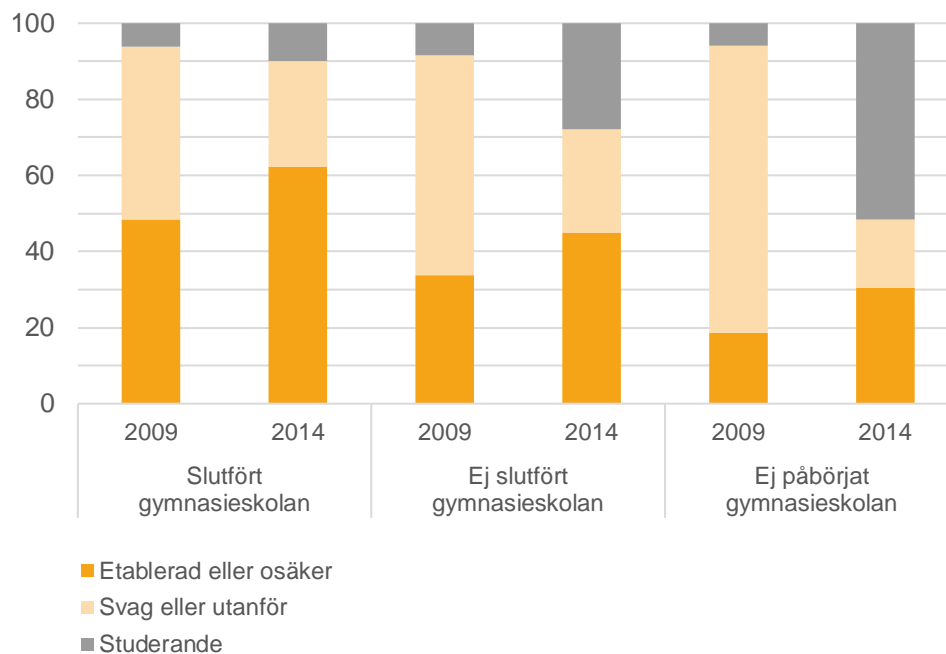
	Obehöriga	Behöriga
Slutfört gymnasieskolan	5	1
Ej slutfört gymnasieskolan	18	7
Ej påbörjat gymnasieskolan	36	11
Totalt	17	3

Drygt hälften av dem som var delvis eller helt utanför arbetsmarknaden 2004 var det fortfarande 2009

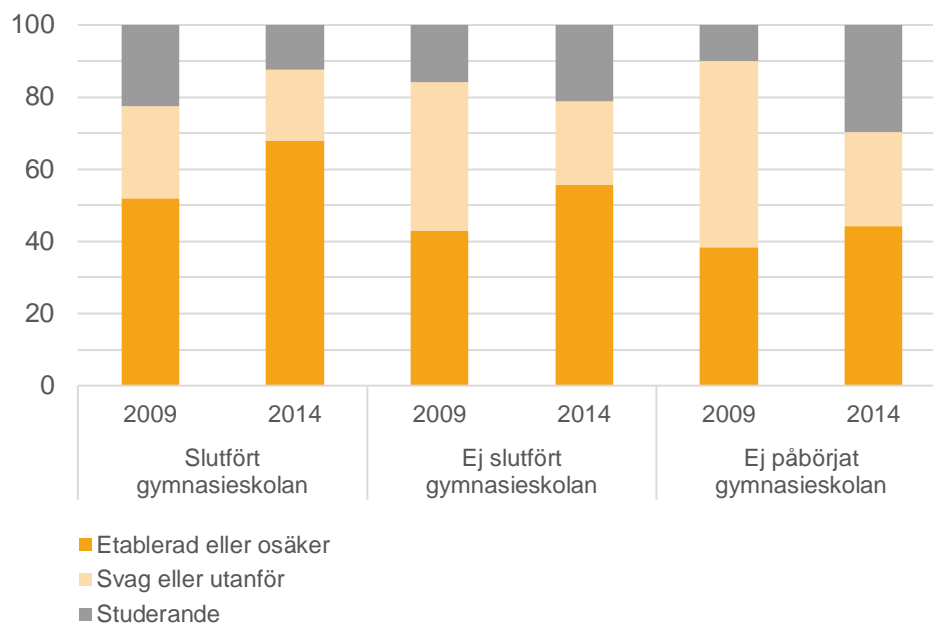
Av de drygt 3 500 som var obehöriga till gymnasieskolan år 1998 och som hade en svag ställning eller befann sig utanför arbetsmarknaden 2004, hade ca 34 procent nått etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden 2009. Ca 58 procent befann sig fortfarande i svag ställning eller utanför arbetsmarknaden och 8 procent befann sig i studier.

Efter ytterligare 5 år, 2014, hade andelen etablerade på arbetsmarknaden ökat till 50 procent, medan andelen i svag ställning eller utanför arbetsmarknaden minskat till 43 procent.

Figur 4.1.8
Etablering 2009 och 2014 bland dem som hade svag ställning på arbetsmarknaden eller var utanför arbetsmarknaden år 2004
 Obehöriga elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

Figur 4.1.9
Etablering 2009 och 2014 bland dem som hade svag ställning på arbetsmarknaden eller var utanför arbetsmarknaden år 2004
 Behöriga elever som avslutade årskurs 9 1998
 Procent

Vad hände senare med dem som läste på Komvux eller folkhögskola

Det finns stora möjligheter i Sverige att på olika sätt läsa motsvarande gymnasieskolan inom vuxenutbildningen, främst i form av Komvux eller folkhögskolans allmänna kurser. Det här fyller en lucka, främst hos dem som ej slutfört gymnasieskolan eller ej ens påbörjat gymnasieskolan. Relativt många bland dem som slutfört gymnasieskolan går också på Komvux för att komplettera något ämne för behörighet till högskolestudier. De som slutfört gymnasieskolan går också på folkhögskolans särskilda kurser som både kan var yrkesförberedande och/eller studieförberedande.

Av de ca 7 700 elever som var obehöriga till gymnasieskolan 1998 var drygt 3 200 studerande på komvux eller någon av folkhögskolans kurser något av åren 2003-2004, alltså mellan fem och sex år efter grundskolans slut. Fem år senare, år 2009, var 50 procent etablerade på arbetsmarknaden bland dem som slutfört gymnasieskolan och nästan 40 procent av dem som ej slutfört gymnasieskolan. Men en ganska hög andel hade en svag eller ingen anknytning till arbetsmarknaden. Bland dem som ej slutfört gymnasieskolan var den andelen 50 procent.

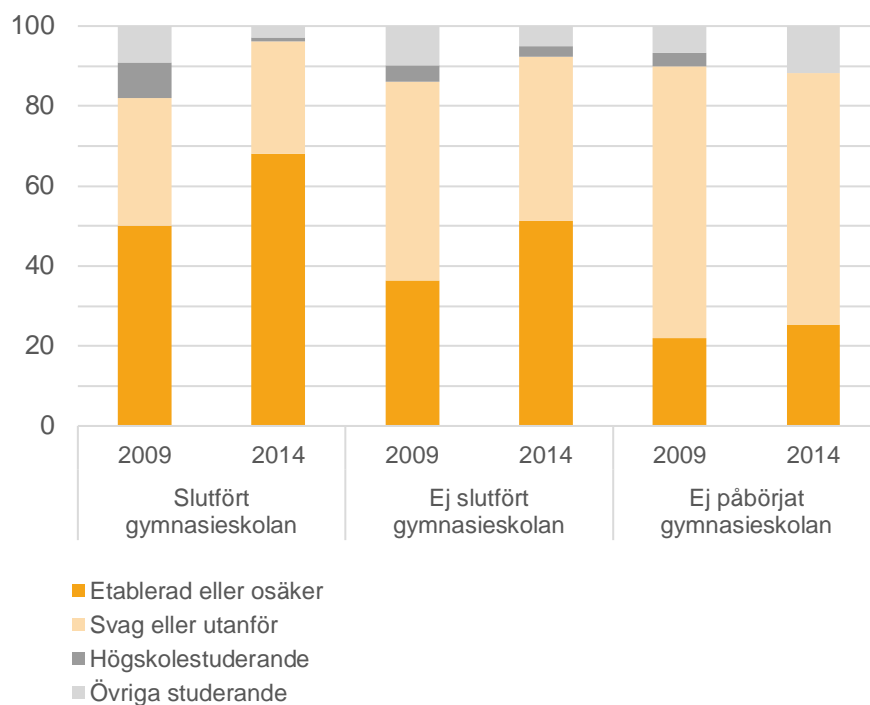
Bland dem som varit behöriga till gymnasieskolan 1998 deltog en förhållandevis hög andel i högskoleutbildning år 2009.

Figur 4.1.10

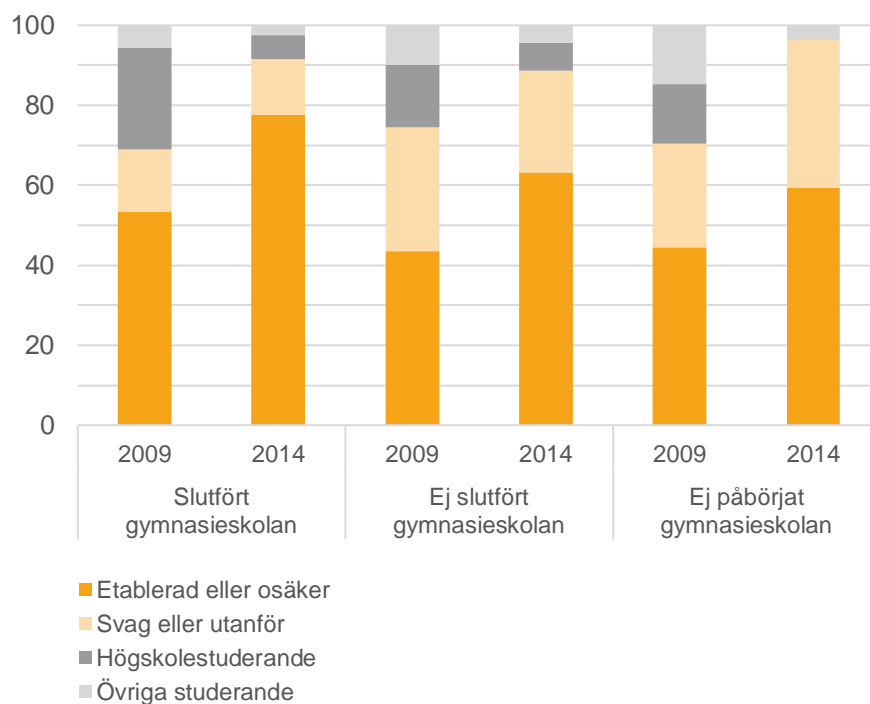
Etablering 2009 och 2014 bland dem som studerade på komvux eller folkhögskola något av åren 2003 och 2004

Obehöriga elever som avslutade årskurs 9 1998

Procent

Figur 4.1.11
Etablering 2009 och 2014 bland dem som studerade på komvux eller folkhögskola något av åren 2003 och 2004
Behöriga elever som avslutade årskurs 9 1998
Procent

Hur gick det för eleverna som var obehöriga till gymnasieskolan?

Fakta om statistiken

Statistiken om obehöriga till gymnasieskolan är en registerstudie. Den beskriver hur elever från årskurs 9 går vidare till gymnasieskola, högre studier samt sysselsättning.

Detta omfattar statistiken

- Populationen

Populationen har hämtats från Skolverkets elevregister avseende årskurs 9 åren 1998, 2003, 2008 och 2013. Ingår gör de elever som gått i skolor som sätter betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt fyller 14, 15, 16, 17 eller 18 år det aktuella året. Vi studerar den population som inte har uppnått grundläggande behörighet till gymnasieskolan. De som har uppnått behörighet är jämförelsepopulation.

Studerande utan fullständigt personnummer utgår ur populationen. Eleven ska också vara folkbokförd i Sverige under uppföljningsåren för respektive kohort:

1. Avgång åk 9 år 1998: Selektar folkbokförda åren 2004, 2009, 2014 och 2015
2. Avgång åk 9 år 2003: Selektar folkbokförda åren 2009, 2014 och 2015
3. Avgång åk 9 år 2008: Selektar folkbokförda åren 2014 och 2015
4. Avgång åk 9 år 2013: Selektar alla oavsett folkbokföring eftersom ingen uppföljning görs på denna grupp

De elever som inte kommer med enligt nämnda avgränsning är elever i grundsärskola, specialskola, sameskola samt elever som läst enligt annat betygssystem (internationella skolor och waldorfskolor).

- Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas för obehöriga och behöriga till gymnasieskolan fördelat på kön där det varit relevant. Viss statistik redovisas uppdelat på bakgrundsvariablerna svensk/utländsk bakgrund, ålder vid invandring, föräldrarnas högsta utbildningsnivå, familjetyp, förekomst av ekonomiskt bistånd och typ av kommun. Viss statistik redovisas uppdelat på om elever har slutfört gymnasieskolan inom fyra år, påbörjat men ej slutfört gymnasieskolan inom fyra år samt ej påbörjat gymnasieskolan inom fyra år.

- Statistiska mått

Statistiken beskrivs i antal och andel med uppföljning av studiedeltagande mellan åren 2001 och 2014 samt olika etableringsstatus 6 år, 11 år och 16 år efter åk 9.

- Referensperioder

Statistik för avgångna från åk 9 år 1998 följs upp inom fyra år efter avgång vad gäller deltagandet i gymnasiestudier. De följs också upp med studiedeltagande 2001-2014 och med etableringsmättet åren 2004, 2009 och 2014.

Statistik för avgångna från åk 9 år 2003 följs upp inom fyra år efter avgång vad gäller deltagandet i gymnasiestudier. De följs också upp med studiedeltagande och med etableringsmättet åren 2009 och 2014.

Statistik för avgångna från åk 9 år 2008 följs upp inom fyra år efter avgång vad gäller deltagandet i gymnasiestudier. De följs också upp med studiedeltagande och med etableringsmättet år 2014.

Statistik för avgångna från åk 9 år 2013 följs upp inom fyra år efter avgång vad gäller deltagandet i gymnasiestudier.

Definitioner och förklaringar

Behörighet

Från och med 2011 gäller nya behörighetskrav för att bli antagen till gymnasiet. För att kunna jämföra kohorterna över tid har de krav på behörighet till gymnasieskolan som fanns innan 2011 använts. Kraven var då minst godkända betyg i matematik, engelska och svenska eller svenska som andraspråk.

Etablering på arbetsmarknaden

Etableringsmättet är ett registerbaserat mått som beskriver den huvudsakliga aktiviteten och anknytningen till arbetsmarknaden under ett helt kalenderår. Personernas status är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, t.ex. inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister. De inkomstgränser som anges nedan avser 2014. För inkomstgränser övriga år, se tabell nedan.

- **Etablerad ställning på arbetsmarknaden**

Arbetsinkomst på minst 183 600 kr, sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad 2014), inga händelser som indikerar arbetslöshet och inga händelser som indikerar arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning.

- **Osäker ställning på arbetsmarknaden**

Arbetsinkomst på minst 155 300 kr och upp till 183 600 kr. Vid inkomst av aktiv näringsverksamhet gäller ingen nedre inkomstgräns.

eller

Arbetsinkomst på minst 183 600 kr och under året förekomst av arbetslöshet (hel- eller deltid), arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller inte klassificerad som sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition.

- **Svag ställning på arbetsmarknaden**

Arbetsinkomst upp till 155 300 kr.

eller

Arbetsinkomst på minst 155 300 kr och under året förekomst av heltidsarbetslöshet/arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 274 dagar.

- **Utanför arbetsmarknaden (varken arbetar eller studerar)**

Avsaknad av arbetsinkomst aktuellt år. Inte klassificerad som studerande.

- **Högskolestuderande**
Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen aktuellt år och erhållit någon form av studieersättning samma år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden.
- **Övriga studerande**
Erhållit någon form av studieersättning under aktuellt år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande.

Inkomstgränser för uppföljningsåren 2004, 2009 och 2014:

Uppföljningsår	Lägre inkomstgräns	Högre inkomstgräns
2004	117 200	138 600
2009	138 000	163 100
2014	155 300	183 600

I den här rapporten har dessa sex grupper i etableringsvariabeln lagts ihop till 4 grupper:

- Etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden
- Svag ställning eller utanför arbetsmarknaden
- Högskolestuderande
- Övriga studerande

Så görs statistiken

Statistiken är registerbaserad. Populationen hämtas från årskurs 9-registret och består av elever i registret åren 1998, 2003, 2008 och 2013.

Etablering Från SCB:s databas LISA hämtas uppgifter om arbetslöshet, inkomster, yrke, högskolestudier med flera. Dessa uppgifter används sedan för att klassificera varje individs arbetsmarknadsstatus (se Definitioner och förklaringar).

Statistikens tillförlitlighet

Ett statistikvärdes tillförlitlighet/osäkerhet beror på den totala avvikelsen (totala felet) mellan skattningen och målstorheten. Denna totala avvikelse skulle kunna beskrivas enligt följande:

Totala felet = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

Då undersökningen är helt och hållet registerbaserad förekommer inget *urvalsfel*.

Rampopulationen (hämtat från Årskurs 9-registret) skiljer sig mellan 2-7 procent från målpopulationen. Det kan vi veta då målpopulationen vi kan anta att registret för elever i årskurs 9 har i princip alla elever. Rampopulationen är dock mindre då en viss andel ej har ett fullständigt personnummer och därmed inte kan vara med i populationen. Detta orsakar en undertäckning på runt 2 procent. *Täckningsfelet* bedöms som litet, men kan ge en viss skevhet i variabeln behörighet till gymnasieskolan.

Bortfallet är obefintligt då alla skolor har rapporterat uppgifter om vilka studerande som examinerats från utbildningen.

Det har inte gjorts några studier över eventuella *mätfel*, men mätfelen bedöms som liten.

Bearbetningsfel kan uppstå vid insamlingen och bearbetningen av uppgifterna i de register som används. Då registreringen av insamlade uppgifter sker maskinellt och genomgår flera logiska kontroller bedöms felet vara litet.

Bra att veta

Hur stor andel som är obehöriga beror på vilka som ingår i populationen vilket är viktigt vid jämförelse med annan statistik. I denna rapport ingår endast personer med giltiga personnummer för att kunna följa upp eleverna under senare år. De ska också vara folkbokförda i Sverige under uppföljningsåren. Det innebär att exempelvis nyligen invandrade elever som i årskurs 9 inte fått ett svenskt personnummer inte kommer att komma med i den här statistiken. Därför är också de som invandrat någon gång efter 12 års ålder färre i den här rapporten än vad det faktiska antalet i den gruppen är.

Populationsavgränsningen i denna rapport påverkar jämförbarheten med annan statistik, t ex Skolverkets statistik över elever.

In English

Summary

This report, on pupils who are ineligible for upper secondary school, is a register study. It describes how pupils leaving year 9 continue to upper secondary school, higher education and employment.

The cohorts included in the report comprise pupils who completed compulsory school in 1998, 2003, 2008 and 2013. The main focus lies on the group that completed compulsory school in 1998, since this group can be followed over the longest time period.

The cohorts that are followed are grouped by

- pupils who have not attained basic eligibility for upper secondary school - ineligible pupils; and
- pupils who have attained basic eligibility for upper secondary school - eligible pupils.

The ineligible and eligible pupils are then also grouped by pupils who have

- completed upper secondary education within four years;
- begun, but not completed upper secondary education within four years; and
- not begun upper secondary education within four years.

Number of pupils who completed, entered but did not complete, and did not enter upper secondary school, by eligibility for upper secondary school

Pupils in year 9, by year

	Pupils ineligible for secondary school				Pupils eligible for upper secondary school			
	1998	2003	2008	2013	1998	2003	2008	2013
Number								
Completed upper secondary school	1 765	2 558	3 685	3 330	65 361	76 335	91 186	73 340
Did not complete upper secondary school	5 523	7 357	9 017	7 708	17 150	16 462	15 655	10 026
Did not enter upper secondary school	427	526	383	371	261	293	143	262

Proportion of pupils ineligible for upper secondary school has increased, but the proportion of those who enter upper secondary school has also increased

The proportion of pupils who are ineligible for upper secondary school after completing year 9 has increased over time. A larger proportion of boys than girls is ineligible for upper secondary school, regardless of family situation, country of birth and level of parents' education. Pupils living with a single parent who has no more than compulsory education and receives economic support comprise a

group, which is small, with a very high proportion of ineligible pupils. These factors are often linked in some way.

Nearly all pupils in the study entered upper secondary school regardless of eligibility or background, and this proportion has increased slightly over time. Between 3 and 5 percent of ineligible pupils in the surveyed cohorts did not enter upper secondary school, although this corresponds to only a few hundred pupils. Virtually all of the eligible pupils entered upper secondary school.

Most eligible pupils completed upper secondary school, while most ineligible pupils did not complete upper secondary school within four years after leaving compulsory school. However, the proportion of those who complete upper secondary school has increased over time among both eligible and ineligible pupils.

Ineligible pupils considerably less engaged in studies

Overall, compared with the eligible pupils, a considerably smaller proportion of ineligible pupils engaged in studies following completed compulsory school and any completed upper secondary school. This was the case regardless of the surveyed time period after completed compulsory school, even though the gap between groups narrowed slightly over time. Among ineligible pupils, municipal adult education was by far the most common form of education, and among eligible pupils, higher education and university studies were most common. Among pupils who never entered upper secondary school, few undertook further studies. In general, women more often engaged in studies for adults - this was true for both ineligible and eligible pupils.

It was much more common for pupils eligible for upper secondary school in 1998 to have completed post-secondary education by 2017 than ineligible pupils who completed upper secondary school. This also applied even if the eligible pupils did not complete upper secondary school or did not even enter upper secondary school within four years after completing compulsory school.

Completed upper secondary school provides higher level of establishment in the labour market

Completed upper secondary school provides a higher level of establishment in the labour market. Among pupils who were ineligible for upper secondary school and who completed upper secondary school within four years, a higher proportion was established in the labour market than among pupils who were eligible but did not complete upper secondary school.

On the whole, women are established in the labour market to a lesser extent, even over time. There are many reasons for this, but men's quick establishment in the labour market within a short time is, in part, due to the fact that men often choose a vocational upper secondary programme, where they get a job. Women often undertake further studies; in municipal adult education and higher education/universities, women students are in the majority.

More of those who did not complete upper secondary school were neither working nor studying. It was much more common for those who were ineligible to be outside the labour market, even after a long time. Women who were ineligible for upper secondary school remain to a greater extent than men outside the labour market.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.